

STRATEGIA DZIAŁANIA
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W ŁODZI
NA LATA 2021-2024

WOJEWÓDZKI FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ
W ŁODZI

Łódź, wrzesień 2020 r.

SPIS TREŚCI

	str.
Wstęp	3
1. Ogólna charakterystyka województwa łódzkiego	4
2. Klimat	5
3. Zasoby naturalne	6
4. Gospodarka i rolnictwo	8
5. Infrastruktura transportowa	10
6. Szkolnictwo wyższe	12
7. Zasoby wodne	12
8. Jakość powietrza	14
9. Różnorodność biologiczna	16
10. Gospodarowanie odpadami	18
11. Pozostałe aspekty ochrony środowiska	20
12. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	21
13. Analiza SWOT stanu środowiska	23
14. Realizacja Strategii 2017-2020	25
15. Założenia finansowe	29
16. Analiza SWOT WFOŚiGW w Łodzi	30
17. Cele strategiczne	34
18. Transformacja energetyczna	36
19. Poprawa jakości powietrza	37
20. Gospodarka wodno-ściekowa	38
21. Adaptacja do zmian klimatu	38
22. Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami	40
23. Działania na rzecz ochrony przyrody	41
24. Cele instytucjonalne WFOŚiGW w Łodzi	41
25. Działania komunikacyjne, promocyjne i edukacyjne Funduszu	42
26. Współpraca narodowego funduszu z wojewódzkimi funduszami	44
27. Ocena funkcjonowania Strategii 2021-2024	48
28. Literatura	48
29. Załączniki	49
30. Autorzy	49

WSTĘP

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi jest samorządową osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy o finansach publicznych. Zakres działania Funduszu określają ustawa Prawo ochrony środowiska, zwana dalej POŚ, i rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie trybu działania organów wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Szczegółowy sposób prowadzenia gospodarki finansowej wojewódzkich funduszy określiła Rada Ministrów w Rozporządzeniu w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Wojewódzkie fundusze opracowują raz na 4 lata własną strategię działania, na podstawie art. 400h ust. 4 pkt 1 ustawy POŚ oraz w oparciu o „Wspólną Strategię działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2021-2024”, zwaną dalej Wspólną Strategią uwzględniając uwarunkowania regionalne.

W Strategii określono obszary priorytetowe i wskazano działania istotne do realizacji jej celów. Niniejsza Strategia jest dokumentem otwartym – opracowywane na jej podstawie plany działalności, zasady udzielania dofinansowania i programy priorytetowe będą dostosowywane do obowiązującego prawodawstwa i kierunków wyznaczonych w polityce ekologicznej państwa i województwa.

Celem generalnym systemu WFOŚiGW w Łodzi jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku oraz działania na rzecz transformacji do gospodarki zeroemisyjnej przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Strategia na lata 2021-2024 obejmuje zarówno zamknięcie realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, jak i okres nowej perspektywy finansowej UE. WFOŚiGW w Łodzi będzie wspierał przedsięwzięcia proekologiczne zmierzające do pełnego wykorzystania dostępnych dla Polski środków zagranicznych przeznaczonych na ochronę środowiska.

W Strategii następuje wzmocnienie kierunku wydatkowania środków na cele związane z poprawą jakości powietrza, w tym na transformację w kierunku gospodarki niskoemisyjnej. Działania te przyczynią się do osiągnięcia celów pakietu klimatyczno-energetycznego dla Polski. W latach 2021-2024 WFOŚiGW w Łodzi będzie wspierał także zadania zmierzające do uniknięcia lub zmniejszenia podatności na zmiany klimatu – adaptację do jego zmian. Istotnym priorytetem są również przedsięwzięcia związane z przejściem na gospodarkę o obiegu zamkniętym i gospodarowaniem odpadami, w tym usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Bardzo ważne dla WFOŚiGW w Łodzi będzie kontynuowanie realizacji ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE (Projekt Doradztwa Energetycznego). Projekt ten przyczynia się do realizacji celów klimatyczno-energetycznych określonych w „Krajowym Planie na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030”.

Wyzwaniem w latach 2021-2024 będzie zarówno zwiększenie wykorzystania dostępnych środków własnych, jak i efektywności ich wykorzystania.

Jednym z priorytetów wyznaczonych w Strategii WFOŚiGW w Łodzi jest poprawa jakości komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej oraz obsługi beneficjentów.

Szczegółowe cele instytucjonalne i środowiskowe oraz kierunki działań w obszarach priorytetowych zaplanowane do realizacji zostały opisane w kolejnych rozdziałach niniejszego dokumentu.

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Województwo łódzkie położone jest w centralnej części kraju. Zajmuje ono obszar 18.219 km² (dziewiąte miejsce wśród województw), a w jego skład wchodzi:

- 3 miasta na prawach powiatu: Łódź, Piotrków Trybunalski i Skierniewice;
- 21 powiatów: bełchatowski, brzeziński, kutnowski, łaski, łęczycki, łowicki, łódzki wschodni, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, poddębicki, radomszczański, rawski, sieradzki, skierniewicki, tomaszowski, wieluński, wieruszowski, zduńskowolski i zgierski;
- 177 gmin w tym: 18 gmin miejskich, 133 gminy wiejskie i 26 gmin miejsko-wiejskich.

Województwo łódzkie położone jest na wododziale I rzędu, między dorzeczem Wisły i Odry.

Według stanu na 31 grudnia 2019 r. było zamieszkiwane przez 2.454,8 tys. osób. Mieszkańcy województwa łódzkiego stanowili 6,4% ludności Polski. Pod względem wielkości populacji łódzkie, niezmiennie od wielu lat, plasuje się na szóstym miejscu w kraju – po: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim, małopolskim i dolnośląskim. Średnia gęstość zaludnienia na koniec grudnia 2019 r. wyniosła 135 os/km² i była wyższa niż średnia w Polsce (123 os/km²).

Województwo charakteryzuje się bardzo trudną sytuacją demograficzną. Od 2010 r. liczba ludności w województwie spadła o ponad 76 tys. osób (3,0%), a tempo wyludniania się regionu jest jednym z najwyższych w kraju. Przyrost naturalny na 1.000 ludności w 2019 r dla województwa łódzkiego był ujemny i kształtował się na poziomie -3,6, co razem z województwem świętokrzyskim stawia łódzkie na ostatnim miejscu w kraju. Podobnie jak ogólna liczba ludności, maleje również liczba ludności miejskiej. Na koniec 2018 r. liczba mieszkańców miast w województwie zmniejszyła się w stosunku do 2010 r. o 4,9%, a wyludnieniu uległy prawie wszystkie miasta regionu. Zmalała także wartość wskaźnika urbanizacji z 63,8% w 2010 r. do 62,6% w 2018 r., co lokuje region na siódmym miejscu w Polsce. Dla Polski współczynnik ten ukształtował się na poziomie 60,1%.

Stolicą województwa łódzkiego jest miasto Łódź, położone w jego centralnej części, trzecie co do wielkości miasto w Polsce wg liczby mieszkańców (685 tys. w 2019 r.), a czwarte biorąc po uwagę powierzchnię. W czterdziestu sześciu miastach województwa łódzkiego zamieszkiwało w 2018 r. prawie 63% ludności województwa (ok. 1,54 mln).

W województwie łódzkim widoczna jest silna dominacja Łodzi oraz bardzo duża dysproporcja liczby ludności pomiędzy stolicą regionu, a pozostałymi miastami. Istotnym problemem jest niewystarczająco rozwinięta sieć miast w południowej części województwa. Dla większości miast tj. dla 41 obserwuje się niekorzystne procesy demograficzne związane ze spadkiem liczby mieszkańców. Dodatkowo następuje proces starzenia się społeczeństwa tj. następuje wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym i spadek w wieku produkcyjnym. Na koniec 2018 r. ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła 68,4 (Polska 65,1) i jest to jednej z najwyższych wskaźników w kraju. W 2017 r. województwo łódzkie zajmowało pierwsze miejsce w kraju z powodu zgonów z powodu chorób układu oddechowego i układu pokarmowego, trzecie miejsce w Polsce pod względem współczynnika zgonów z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. osób (łódzkie - 496,5; Polska - 434,8) oraz również trzecie miejsce pod względem współczynnika zgonów z powodu nowotworów (łódzkie - 309,2; Polska - 278,3). Region cechuje się wysoką nadumieralnością mężczyzn w wielu produkcyjnym, szczególnie na obszarach wiejskich oraz dużą różnicą w długości trwania życia mężczyzn i kobiet. Zarówno kobiety jak i mężczyźni żyją najkrócej w kraju.

Miasta regionu łódzkiego charakteryzują się różnym stopniem rozwoju usług publicznych. Dodatkowo, problemem determinującym atrakcyjność osadniczą ośrodków miejskich w regionie jest jakość środowiska przyrodniczego, w tym niska jakość powietrza. Szczególnie trudna sytuacja występuje w centrach miast dużych i średnich. Wysokie zagrożenie dla zdrowia mieszkańców miast wynika

z niskiej emisji generowanej przez indywidualne paleniska domowe, jak również zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego.

W gminach wiejskich oraz na terenach wiejskich gmin miejsko-wiejskich w 2018 r. mieszkało łącznie 924 tys. osób, czyli 37,4% ludności województwa. Obszary wiejskie regionu są bardzo zróżnicowane gospodarczo. Większość z nich ma typowo rolniczy profil, jednak wyróżniającym się obszarem jest pasmo północne. Niewielka grupa gmin wiejskich położonych w dolinach rzecznych, wśród lasów, lub z bogatym dziedzictwem kulturowym posiada predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznych, co stanowi dodatkowy atut rozwojowy. W województwie największe skupiska gmin o takich potencjałach występują w pobliżu parków krajobrazowych: Międzyrzecza Warty i Widawki, Przedborskiego, Spalskiego, Sulejowskiego i Załęczańskiego.

Istnieje także duża grupa gmin wiejskich, które charakteryzują się stosunkowo dobrze rozwiniętym sektorem przemysłu lub usług. Gminy takie na ogół otaczają miasta i tworzą z nimi układy funkcjonalno-przestrzenne. Charakteryzują się dużym napływem mieszkańców i stosunkowo wysokim poziomem dochodów własnych. Największe skupisko takich gmin znajduje się w strefie bezpośredniego oddziaływania Łodzi oraz innych dużych miast: Piotrkowa Trybunalskiego, Tomaszowa Mazowieckiego, Radomska, Łasku. Występujące w tych gminach zjawisko suburbanizacji, skutkuje często konfliktami przestrzennymi, degradacją obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo, a tym samym zmniejszeniem atrakcyjności osadniczej obszarów wiejskich. Wyjątkową gminą wiejską jest gmina Kleszczów, która jest najbogatszą gminą w Polsce, i na obszarze której funkcjonuje największa w Europie elektrownia opalana węglem brunatnym (Elektrownia „Bełchatów”).

2. KLIMAT

Klimat województwa łódzkiego ma charakter typowo przejściowy. Przejściowość ta związana jest z przenikaniem się strefy kontynentalnej i oceanicznej oraz wpływów morza bałtyckiego, gór i wyżyn na kształtowanie się klimatu. Dodatkowymi czynnikami kształtującymi klimat lokalnie są różnice w wysokościach względnych i bezwzględnych, ukształtowanie terenu, zawilgocenie podłoża. Klimat województwa cechuje wielka zmienność elementów meteorologicznych w czasie oraz małe zróżnicowanie w przestrzeni.

W województwie łódzkim rok 2019 charakteryzował się niskimi sumami opadów atmosferycznych, wysokimi temperaturami powietrza oraz dużym nasłonecznieniem. Ekstremalnie ciepły luty, czerwiec, listopad i w końcu grudzień przesądziły o wyjątkowo ciepłym całym roku. Rok 2019 okazał się najcieplejszy w historii polskich pomiarów. Najwyższy pomiar temperatury powietrza odnotowano w Łodzi w czerwcu: + 36,3°C, był to najcieplejszy miesiąc w całym roku. W ujęciu ogólnym najcieplejsza jest południowo-zachodnia część województwa, a najchłodniejsze są najwyższe obszary Wyżyny Łódzkiej. Średnia temperatur powietrza dla Łodzi wynosi 9,8°C (w 2019 r. aż 10,3°C). Najbardziej zmienne pod względem termicznym są okresy zimowe: od -8,1°C do +2,2°C, przy czym długotrwałe i silne mrozy występują rzadko. Najzimniejszym miesiącem w Łodzi w 2019 r. był styczeń, ze średnią temperaturą -1,7°C. W Polsce środkowej odnotowano roczne sumy opadów atmosferycznych poniżej 400 mm. Najwyższą sumę opadów w 2019 r. odnotowano w Łodzi we wrześniu (75,9 mm), a najmniejszą w czerwcu (7,4 mm). Warunki meteorologiczne jakie panowały w kwietniu i w czerwcu doprowadziły do rozwoju suszy atmosferycznej i glebowej na obszarze centralnej Polski. Zaczęła się również pogarszać sytuacja hydrologiczna. Niewielkie i rzadko pojawiające się deszcze w kwietniu i czerwcu często były punktowe i nie uzupełniały braków wilgoci w glebie.

Związany z warunkami termicznymi okres wegetacji roślin (temp. powyżej 5°C) trwa na obszarze województwa 210 dni, jedynie w wyższych partiach Wyżyny Przedborskiej 205 dni. Okres grzewczy w zależności od warunków pogodowych zaczyna się zwykle na początku października i trwa do końca kwietnia.

Charakter nizinny województwa łódzkiego pozwala na swobodny przepływ mas powietrza. Średnia prędkość wiatru w Łodzi wynosiła 3,3 m/s (2019 r.). Przeważają wiatry zorientowane równoleżnikowo. Stwarza to korzystne, a w części północnej (powiaty: kutnowski, łęczycki, łowicki, skierniewicki, brzeziński, zgierski i poddębicki) – bardzo korzystne, warunki dla rozwoju energetyki wiatrowej. Ponadto w województwie łódzkim istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Roczna gęstość promieniowania słonecznego na terenie całego województwa na płaszczyznę poziomą wynosi ok. 962 kWh/m², natomiast średnie usłonecznienie wynosi 1.600 godzin na rok. Największe dawki promieniowania słonecznego docierają w czerwcu (ponad 19 MJ m²/d), a najmniejsze w grudniu (poniżej 2 MJ m²/d). Roczny bilans promieniowania słonecznego jest dodatni i wynosi od 3,6 MJ m²/d do 3,9 MJ m²/d.

Na terenie aglomeracji łódzkiej występują zjawiska i cechy klimatu typowe dla obszarów uprzemysłowionych i zurbanizowanych tj. miejska wyspa ciepła, krótkotrwałość pokrywy śnieżnej, zaburzenia cyrkulacji powietrza, zwiększona częstotliwość występowania zachmurzeń, opadów i mgieł. Na podstawie danych z lat 1971-2000 stwierdza się, że w łódzkim wzrosła średnia roczna temperatura o 2 do 3°C, zwłaszcza w północnej i zachodniej części regionu. Zanotowano także anomalie w rocznej sumie opadów atmosferycznych i ich spadek od 10% do 30%, skutkujący pojawieniem się strefy niskich opadów (poniżej 400 mm na rok) obejmującej północno-zachodni oraz zachodni fragment województwa. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym suszy jest najniższa w Polsce lesistość regionu oraz bardzo mała zdolność retencyjna zlewni.

3. ZASOBY NATURALNE

W podłożu geologicznym województwa łódzkiego dominują utwory dwóch epok: mezozoicznej i kenozoicznej. Ukształtowanie powierzchni jest przeważnie równinne, a rzeźba terenu łagodna.

Województwo łódzkie jest rejonem ubogim w surowce mineralne. Na terenie województwa występuje kilkaset udokumentowanych złóż kopalin, a największym bogactwem naturalnym jest węgiel brunatny. Występowanie największych złóż węgla skupione jest w Zagłębiu Bełchatowskim, które tworzą trzy złoża: Bełchatów, Szczerców i Kamieńsk. Mniejsze złożo występuje w rowie Złoczewa. Inne surowce mineralne eksploatowane na terenie województwa mają znaczenie lokalne. Są to głównie piaski szklarskie i formierskie, wapienie (Sulejów, Działoszyn), surowce ilaste ceramiki budowlanej, kruszywo naturalne (okolice Tomaszowa Mazowieckiego) oraz złożo glin ceramicznych kamionkowych zalegające na terenie gminy Żarnów.

Na obszarze województwa łódzkiego systemy wodonośne budowane są przez utwory wodonośne wypełnione wodami podziemnymi wiekowo przynależnymi do mezozoiku – wody jurajskie i kredowe, oraz kenozoiku – wody trzeciorzędowe i czwartorzędowe. W zależności od rejonu hydrogeologicznego udział poszczególnych poziomów w znaczeniu użytkowym jest różny. Całość województwa należy do prowincji mezozoicznej zwykłych wód podziemnych, która charakteryzuje się znacznym udziałem w zasobach wód podziemnych czwartorzędu.

Naturalne zbiorniki wód stojących stanowią znikomą część zasobów wodnych. Istotne znaczenie w kształtowaniu zasobów wodnych poprzez zwiększenie retencyjności w obrębie województwa łódzkiego mają dwa największe w województwie sztuczne zbiorniki zaporowe – Zbiornik Jeziorsko (powierzchnia 42,3 km²) i Zbiornik Sulejowski (27,0 km²).

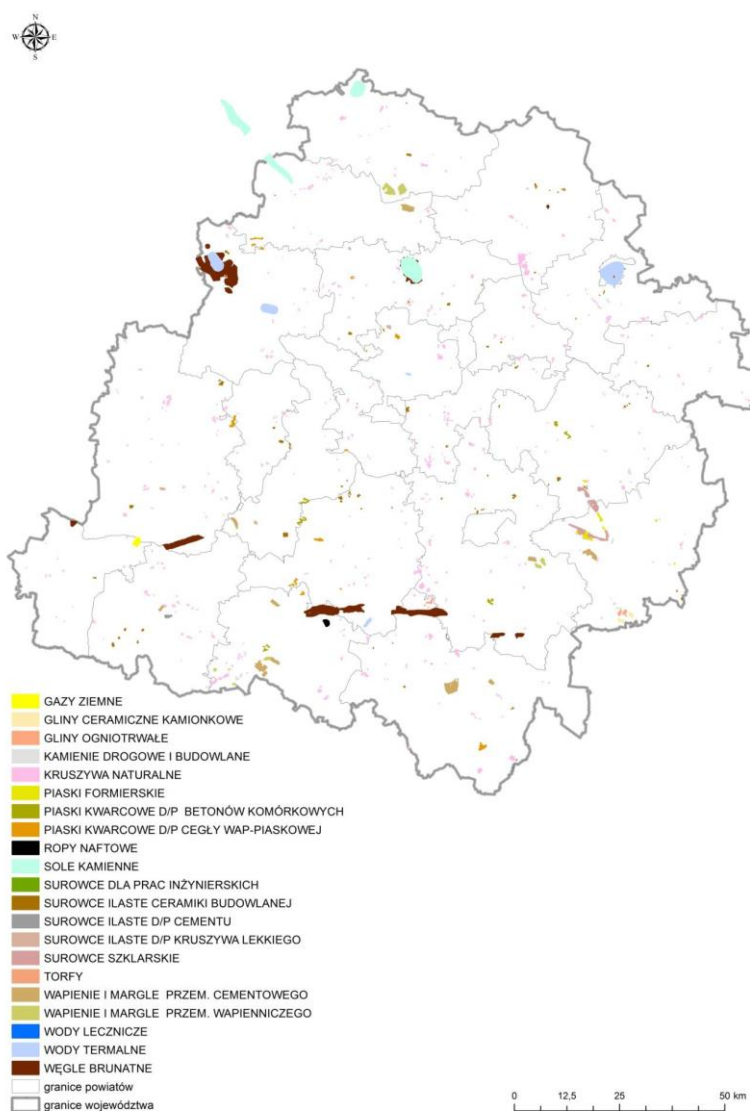
Występujące na terenie województwa łódzkiego zasoby wód geotermalnych związane są z Niecką Łódzko – Mogileńską i występują głównie w jego północnej części. Eksploatacja prowadzona jest na terenie Gminy Uniejów i Poddębic. Wody geotermalne charakteryzują się wysoką temperaturą i dużą wydajnością, posiadają niską mineralizację, co korzystnie wpływa na proces ich eksploatacji.

Województwo łódzkie cechuje się mniej korzystnymi warunkami produkcji rolniczej aniżeli przeciętnie w Polsce. Składają się na to głównie słabe warunki glebowe; występują tutaj głównie gleby brunatne, biellicowe i pseudobiellicowe zaliczane do IV i V klasy bonitacyjnej. Lepsze warunki glebowe występują w północnej części województwa (powiaty: kutnowski, łęczycki, łowicki). Na podstawie informacji

opublikowanych przez GUS w latach 2011-2014 wynika, że na terenie województwa łódzkiego przeważają gleby kwaśne (34%) i lekko kwaśne (27%). Znaczny udział stanowią również gleby o odczynie bardzo kwaśnym (25%). Gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym łącznie zajmują 59% powierzchni, które zostały objęte badaniami.

Zróźnicowanie elementów środowiska przyrodniczego w województwie łódzkim powoduje występowanie na jego terenie różnorodnej szaty roślinnej. W wyniku działań człowieka naturalny układ, w którym występowały głównie siedliska lasów liściastych: łęgów, grądów, dąbrów i buczyn został mocno zmieniony. Lasy województwa łódzkiego zajmują tylko 21,2 % powierzchni i jest to lesistość najniższa w Polsce. Wśród powiatów województwa łódzkiego największą lesistością charakteryzowały się dwa: tomaszowski i radomszczański - lasy na koniec 2017 r. zajmowały tam po 31,2% powierzchni. Najniższą lesistością charakteryzowały się miasto Skierniewice (4,5%), powiat kutnowski (5,0%) oraz łęczycki (5,6%). Skład gatunkowy lasów nie odbiega od stanu w całej Polsce środkowej. Naturalne warunki glebowo – klimatyczne sprzyjają typowi lasu grądowego z przewagą sosny i z udziałem dębu i grabu. W składzie gatunkowym dominuje sosna sadzona w ubiegłych latach, głównie ze względów gospodarczych. Stan zdrowotny lasów na terenie województwa można określić jako zadawalający.

Poniższy rysunek przedstawia rozkład surowców mineralnych w województwie łódzkim:

Rozkład surowców mineralnych w województwie łódzkim - Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2016 na lata 2017 -2020 z perspektywą do roku 2024, Łódź 2016 za <http://emgsp.pgi.gov.pl/emgsp/>

4. GOSPODARKA I ROLNICTWO

Położone w samym centrum Polski województwo łódzkie może poszczycić się długą tradycją produkcji odzieży i wyrobów włókienniczych, a sama Łódź przez wiele lat była centrum przemysłu włókienniczego i filmowego. Obecnie, obok tych dwóch branż, najważniejszymi gałęziami przemysłu są: przemysł energetyczny, produkcja sprzętu AGD, farmaceutyków, materiałów budowlanych, przetwórstwo rolno-spożywcze oraz produkcja sprzętu medycznego.

Prawie 70% krajowej produkcji płytek ceramicznych i terakoty pochodzi z terenu województwa łódzkiego. Ponad połowa krajowej produkcji wyrobów ceramicznych i materiałów budowlanych (płytek ceramicznych, terakoty, zapraw i klejów budowlanych, szkła) pochodzi ze znanych oraz uznanych w Polsce i Europie takich producentów, jak: Grupa Atlas, Grupa Paradyż, Opoczno sp. z o. o., Tubądzin, Euroglas, CER-ART, CER-ROL i Nova – Ceramica.

Region bardzo szybko rozwija się również w innych dziedzinach, takich jak usługi finansowe, rozliczeniowe i badawcze (BPO/SSC business proces outsourcing, shared service centre) oraz biotechnologia. Geograficzne położenie łódzkiego i doskonała komunikacja (w okolicy stolicy województwa jedno z największych węzłów autostradowych w kraju), sprzyjają rozwojowi centrów produkcyjnych i logistycznych. Województwo łódzkie stanowi jeden z najważniejszych w kraju obszarów działalności logistycznej. W 2018 r. zlokalizowane były tu 22 parki magazynowe o łącznej powierzchni 1 615,0 tys. m², co stanowiło ok. 14% zasobów krajowych, skupione przede wszystkim w Łodzi i jej okolicach (rejon Strykowa) oraz w rejonie Piotrkowa Trybunalskiego. Łódzkie jest jednym z największych rynków powierzchni magazynowych w Polsce (trzecie miejsce w kraju).

Mieszcząca się na terenie województwa Specjalna Strefa Ekonomiczna otrzymała tytuł drugiej najlepszej strefy w Europie i najlepszej strefy dla firm z sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W 44 podstrefach łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej zainwestowało 133 inwestorów i funkcjonuje ponad 250 przedsiębiorstw.

Na terenie województwa działają parki przemysłowe i technologiczne:

- Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo Technologiczny;
- Kutnowski Park Agro – Przemysłowy;
- Bionanopark Łódź;
- Park Przemysłowy Boruta Zgierz.

Szansą na skok technologiczny i cywilizacyjny regionu są regionalne inteligentne specjalizacje, których weryfikacja będzie następowała z wykorzystaniem procesu przedsiębiorczego odkrywania. Zgodnie z Regionalną Strategią Innowacji „LORIS 2030” wskazano 6 regionalnych inteligentnych specjalizacji, do których należą: energetyka, nowoczesny przemysł włókienniczy i mody, medycyna, farmacja, kosmetyki, innowacyjne rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze, zaawansowane materiały budowlane, informatyka i telekomunikacja.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2019 r. w Polsce wyniosło 5.169,06 zł. Dla województwa łódzkiego wskaźnik ten wyniósł 4.873,10 zł.

Pod względem poziomu przedsiębiorczości wyrażonego liczbą podmiotów w systemie REGON na 10 tys. mieszkańców województwo łódzkie zajmowało w 2018 r. dziesiątą pozycję wśród 16 województw.

Przyrost nowych podmiotów mierzony wskaźnikiem jednostek nowo zarejestrowanych na 10 tys. ludności uplasował województwo na przeciętnej, dziewiątej pozycji. Obrazu niedostatecznej aktywności przedsiębiorczej mieszkańców regionu dopełnia niższa niż średnio dla Polski liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego.

Energetyka w łódzkim stanowi jego wyróżniającą i silną stronę. Od 2010 r. moc osiągalna urządzeń produkujących energię elektryczną (w tym z OZE) w województwie wzrosła o 1.466 MW i w 2018 r. wynosiła 6.562,5 MW (trzecie miejsce w kraju). Głównym producentem energii jest Elektrownia Bełchatów. W 2017 r. wyprodukowano w niej 32.300 GWh energii elektrycznej (z 38.446,7 GWh produkowanych w regionie, co stanowi ok. 22,7% produkcji krajowej i zajmuje pod tym względem pierwsze miejsce w kraju).

Poza energetyką konwencjonalną w łódzkie jest jednym z najlepiej rozwijających się województw w kraju w obszarze odnawialnych źródeł energii. W stosunku do 2010 r. (429,8 GWh) produkcja energii z OZE w województwie wzrosła kilkunastokrotnie i w 2018 r. wynosiła 1.466 GWh (szóste miejsce w kraju). Region posiada duży potencjał biomasy, wód geotermalnych i wiatru. W łódzkim jest ponad 170 elektrowni wiatrowych.

Istotnym problemem jest stosunkowo niska innowacyjność przemysłu (oraz ogólnie gospodarki) łódzkie w 2018 r. zajęło dziewiąte miejsce pod względem udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w liczbie przedsiębiorstw ogółem - 42,1%.

Rolnictwo odgrywa znaczącą rolę w gospodarce województwa łódzkiego. W 2019 r. gospodarstwa rolne zajmowały powierzchnię 1.123,4 tys. ha, w tym na gospodarstwa indywidualne przypadało 1.103,4 tys. ha, tj. 98,2 % ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych. Powierzchnia użytków rolnych stanowiła ponad 87 % ich ogólnej powierzchni. W 2019 r. liczba gospodarstw posiadających użytki rolne wyniosła 126,3 tys., w tym 125,4 tys. (99,3%) to gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha. Przeciętnie na 1 gospodarstwo przypadało 7,82 ha użytków rolnych, przy czym w gospodarstwach o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych było to 7,87 ha. Powiatem województwa łódzkiego, charakteryzującym się największym udziałem użytków rolnych w powierzchni ogółem (według danych na 1 stycznia 2018 r.) był powiat łęczycki; tam użytki rolne stanowiły 88,4% powierzchni.

W 2018 r. w województwie łódzkim było 371 gospodarstw ekologicznych o powierzchni użytków rolnych 6.955 ha (trzynaste miejsce w kraju).

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych w gospodarstwach rolnych w 2019 r. wyniosła 75,4 tys. ha, stanowiąc 6,7% ich ogólnej powierzchni. Lasy użytkowało 52,3 tys. gospodarstw rolnych, co stanowiło 41,4% ogólnej liczby gospodarstw.

Potencjał rozwojowy rolnictwa w regionie tworzą wyróżniające się w skali kraju sektory: warzywnictwo i sadownictwo, produkcja ziemniaków, hodowla trzody chlewnej oraz produkcja mleka. Zróżnicowana baza surowcowa pochodząca zarówno z produkcji roślinnej jak i zwierzęcej, jest podstawą rozwoju przemysłu przetwórczego: mleczarskiego, owocowo-warzywnego, mięsnego, zbożowego. Warzywa, owoce i przetwory owocowo-warzywne mają znaczący udział w grupie towarów eksportowych województwa.

W strukturze powierzchni zasiewów w 2019 r. dominowały zboża - 79,0% powierzchni zasiewów, następnie rośliny pastewne - 6,6%, ziemniaki - 4,6% oraz rośliny przemysłowe - 4,6%, pozostałe uprawy - 3,2% i rośliny na ziarno - 2,0%.

W 2018 r. Województwo łódzkie zajmowało trzecie lokaty w krajowych zbiorach żyta (12,6%), owsa (10,0%) i ziemniaków (10,3%). Region wyróżniał wysoki udział w krajowej produkcji warzyw gruntowych (13,0%, druga lokata po mazowieckim) oraz owoców z drzew (12,7%, czwarta lokata).

W północnych powiatach; kutnowskim, łowickim i łęczyckim występujący tam czarnoziem umożliwia rozwój sadownictwa i warzywnictwa. Na tej bazie rozwija się przetwórstwo rolno-spożywcze, produkcja konserw warzywnych, mięsnych, koncentratów, soków i napojów. Ten rodzaj przetwórstwa dominuje również w powiecie skierniewickim, gdzie jest wspomagany przez Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach. Na terenach gmin: Kiełczygłów, Siemkowiec, Osjaków i Rusiec przeważa uprawa chrzanu - z tych obszarów pochodzi ok. 70% krajowej produkcji tej przyprawy w Polsce.

Jednym z ważniejszych zagrożeń dla rozwoju rolnictwa, szczególnie w północnej części regionu łódzkiego jest deficyt wód. Pomimo tego produkcja towarowa rolnictwa łódzkiego jest wysoka i plasuje łódzkie na czwartym miejscu w kraju. Osiąganiu wysokich wyników produkcyjnych sprzyja wprowadzanie nowych technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej na bazie nowocześniejszych środków technicznych.

Struktura gospodarstw rolnych w województwie łódzkim jest silnie rozdrobniona, a rozwój grup producentów słabo zaawansowany – za ich pośrednictwem sprzedawane jest zaledwie 5% towarowej produkcji rolnej.

5. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Województwo łódzkie należy do obszarów o najlepiej rozwiniętej sieci głównych szlaków komunikacyjnych kraju. Ma na to wpływ jego centralne usytuowanie i fakt, że tu przecinają się najważniejsze drogi w Polsce, zarówno ze wschodu na zachód, jak i z południa na północ.

Transport drogowy. Przez teren województwa przebiega 17 dróg krajowych, w tym ważny element bazy transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T (A1, A2, S8). Długość dróg krajowych w 2018 r. wynosiła 1.485,9 km (trzecie miejsce w kraju), długość autostrad 226,2 km (pierwsze miejsce w kraju), długość dróg ekspresowych 223 km (trzecie miejsce w kraju). W 2018 r. gęstość dróg krajowych wyniosła 8,2 km/100 km², w tym autostrad i dróg ekspresowych 2,5 km/100 km² (pierwsze miejsce w kraju). Średnia krajowa 1,2 km/100 km².

W województwie łódzkim na koniec 2018 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniosła 20,8 tys. km (siódme miejsce w kraju), a gęstość 114,2 km na 100 km² (czwarte miejsce w kraju). W strukturze dróg dominowały drogi gminne stanowiące 50,5% ogółu.

W 2018 r. drogi publiczne o nawierzchni twardej ulepszonej stanowiły 74,0% dróg ogółem. W miastach odsetek ten ukształtował się na poziomie 12,9%, a na wsi 61,1% (w Polsce było to odpowiednio 13,8% i 52,6%).

Ogólna liczba pojazdów samochodowych i ciągników wg Centralnej Ewidencji Pojazdów, na koniec 2018 r. w województwie łódzkim wyniosła 2.050 tys., tj. o 3,5% więcej niż w 2017 r. Pojazdy z terenu województwa łódzkiego stanowiły 6,7% wszystkich zarejestrowanych w kraju. Przeważały samochody osobowe, których udział wyniósł 74,2%. Na 1.000 ludności w województwie łódzkim przypadało 616 samochodów osobowych (w Polsce wskaźnik ten wynosił 610). W 2018 r. w strukturze samochodów osobowych według wieku, najliczniejszą grupę stanowiły pojazdy w wieku 16 lat i więcej – 60,3%. Wśród zarejestrowanych samochodów osobowych przeważały pojazdy z silnikiem benzynowym – 52,5% ogółu.

Samochody ciężarowe stanowiły drugą pod względem liczebności kategorię pojazdów zarejestrowanych w województwie łódzkim. Ich liczba w 2018 r. wynosiła 233 tys. Większość (61,7%) samochodów ciężarowych miało 16 lat i więcej.

Długość ścieżek rowerowych w województwie sukcesywnie rośnie i wg stanu na koniec 2018 roku stanowiła 769,2 km (ósme miejsce w kraju). Systemy rowerów miejskich posiada: Łódź, Zgierz, Piotrków Trybunalski, a Wojewódzki Rower Publiczny: Koluszki, Kutno, Łask, Łowicz, Łódź, Pabianice, Sieradz, Skierniewice, Zduńska Wola, Zgierz.

Duże obciążenie dróg stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu i jakości powietrza. Województwo charakteryzuje się wysoką liczbą wypadków i ofiar śmiertelnych wynoszącą w 2018 r. – 3.759 (drugie miejsce w kraju) i 229 (trzecie miejsce w kraju). Do spadku bezpieczeństwa ruchu drogowego przyczynia się również rosnący wskaźnik motoryzacji.

Istotny problem dla województwa stanowi niedopełniony strategiczny układ autostrad i dróg ekspresowych oraz niekompletny i niskiej jakości system dróg dojazdowych do węzłów oraz niedostateczny standard dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych (w tym obiektów mostowych). Duży problem stanowi również brak obwodnic, szczególnie w świetle wysokiego poziomu kongestii i obciążenia ruchem tranzytowym.

Transport zbiorowy. W 2018 r. przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej (zatrudniające powyżej 9 osób) prowadziły przewozy na stałych liniach komunikacyjnych o łącznej długości 3.880,1 km tj. o 6,3% większej niż w 2017 r. Odnotowano wzrost liczby przewożonych pasażerów o 8,8% tj. do 251,2 mln osób.

W Łodzi i w części jednostek Aglomeracji Łódzkiej funkcjonuje komunikacja tramwajowa, której długość w 2018 r. wyniosła 298,4 km (czwarte miejsce w kraju).

Na przestrzeni lat spada całkowita długość linii regularnej komunikacji autobusowej i w 2018 r. wyniosła ona 30.335,0 km (jedenaste miejsce w kraju). W 2018 r. w województwie łódzkim komunikacja w krajowej regionalnej komunikacji autobusowej prowadzona była na 667 liniach tj. o 20,7% mniej niż w 2017 r., a ich długość zmniejszyła się o 23,4%. Największy spadek odnotowano w przypadku linii dalekobieżnych - zmniejszenie ich liczby o 36,0%. W 2018 r. w ruchu krajowym międzymiastowym przewieziono mniej o 4,7% pasażerów niż w 2017 r.

Istotnym problemem dla funkcjonowania komunikacji zbiorowej w regionie jest niedostateczna jakość infrastruktury publicznego transportu zbiorowego, niedobory nowoczesnego taboru, w tym brak zintegrowanych węzłów przesiadkowych.

Rozwój transportu niskoemisyjnego i zeroemisyjnego stanowi jeden z priorytetów polityki środowiskowej. Intensywnie rozwija się elektromobilność głównie pojazdów indywidualnych, ale również transportu zbiorowego. Istotnym wyzwaniem jest budowa ogólnodostępnej infrastruktury ładowania. Coraz powszechniejsze stają się koncepcje car-sharingu, e-hulajnog czy e-skuterów.

Transport kolejowy. Województwo łódzkie położone jest na przecięciu dwóch korytarzy bazowej transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T, region charakteryzuje się stosunkowo słabo rozwiniętą siecią kolejową. Gęstość linii kolejowych w 2018 r. wynosiła 5,9 km/100 km² (średnia krajowa 6,2 km/100 km²), co skutkuje ograniczonym dostępem wielu miast regionu do sieci kolejowej. Spośród wszystkich miast województwa, aż 16 nie posiada dostępu do linii kolejowych, a kolejne 3 leżą przy liniach kolejowych, do których nie jest prowadzony regularny ruch pasażerski. W 2018 r. całkowita długość eksploatowanych linii kolejowych wyniosła 1.081,0 km, stanowiąc 5,6% sieci krajowej, przy czym niezelektryfikowane pozostawało 7,6% (82,0 km) linii.

Województwo łódzkie plasuje się na piątej pozycji w Polsce pod kątem wskaźnika wykorzystania kolei (wskaźnik liczby podróży przypadających statystycznie na jednego mieszkańca w roku). Wynosił on w 2018 r. - 5,7 przejazdu na mieszkańca i kształtował się poniżej średniej dla Polski (Polska 8,1). Wskaźnik ten wzrósł o 60% w stosunku do roku 2015. Liczba pasażerów zwiększyła się w tym czasie o ponad 5,2 mln osób.

Niewystarczająca oferta występuje w zakresie kolejowych przewozów międzynarodowych, gdzie Łódź jest ich pozbawiona, a jedyne połączenia oferowane są z Opoczna i Kutna.

Transport lotniczy. W województwie zlokalizowane jest jedno regionalne lotnisko o znaczeniu międzynarodowym – Port Lotniczy Łódź im. W. Reymonta – PL Łódź. W 2018 r. w łódzkim porcie lotniczym łączna liczba startów i lądowań była 3-krotnie większa niż w roku 2017 i wyniosła 37,4 tys. (co stanowiło 7,7% startów i lądowań w kraju). Udział lotów handlowych w ogólnej liczbie wynosił 30,9% (15,9% w 2017 r.). Natomiast Port Lotniczy Łódź ma niewielkie znaczenie dla pasażerskich przewozów lotniczych, który w 2018 r. obsłużył 217.426 osób (11 miejsce w kraju).

Transport towarowy. Położenie województwa na przecięciu dwóch korytarzy bazowej transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T, a także realizowane w ostatnich latach inwestycje w infrastrukturę transportową, zwiększyły atrakcyjność gospodarczą regionu. Transport towarowy w regionie realizowany jest na liniach objętych międzynarodowymi umowami m.in. sieć bazowa TEN - T. W 2018 r. w województwie łódzkim funkcjonowało 5 terminali drogowo-kolejowych. W latach 2014-2018 roczne możliwości przeładunkowe terminali w województwie wzrosły o ponad 20%, natomiast wielkość zrealizowanych w tym okresie przeładunków wzrosła o 72,0%.

Wzrastające wielkości wykonanych przeładunków prowadzą do wyczerpania przepustowości terminali intermodalnych, co może stanowić barierę infrastrukturalną dla dalszego rozwoju intermodalnego

transportu towarowego w regionie. Od 2009 r. w PL Łódź funkcjonuje terminal cargo, który z roku na rok jest wykorzystywany w coraz większym stopniu. Sukcesywnie zwiększa się też liczba współpracujących z lotniskiem spedytorów i firm logistycznych. W 2018 r. w PL Łódź wykonano przeładunki cargo na poziomie 24 392 ton (drugie miejsce w kraju).

6. SZKOLNICTWO WYŻSZE

Ośrodkiem szkolnictwa wyższego jest Miasto Łódź. W mniejszych miastach województwa znajdują się filie lub oddziały zamiejscowe kilku uczelni. Największymi publicznymi szkołami wyższymi są: Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Medyczny i Politechnika Łódzka. Łódź może poszczycić się również uczelniami artystycznymi takimi jak Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna, Akademia Sztuk Pięknych, czy Akademia Muzyczna. W Rogowie działa Leśny Zakład Doświadczalny Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

W województwie działają też szkoły niepubliczne, do największych należą: Społeczna Akademia Nauk, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu, Szkoła Wyższa Ekonomii i Zarządzania w Łodzi, Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. Prof. J. Chechlińskiego, Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności, Wyższa Szkoła Kosmetyki i Nauk o Zdrowiu, Wyższa Szkoła Sztuki i Projektowania. Mimo, że potencjał naukowo-badawczy województwa łódzkiego jest oceniany wysoko, to ok. 80% studiujących na Politechnice Łódzkiej i Uniwersytecie Łódzkim pochodzi z łódzkiego. Łódzkie uczelnie nie przyciągają wielu studentów spoza województwa. Natomiast na tle kraju stanowią one atrakcyjny wybór dla cudzoziemców, bo w roku 2018/2019 studiowało ich prawie 4 tys.

Łódź jest również ważnym centrum naukowo-badawczym dzięki takim instytucjom jak Instytut Medycyny Pracy, Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny, Instytut Technologii czy Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach.

Nakłady na działalność badawczą i rozwojową B+R (wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych) na 1 mieszkańca w roku 2018 w województwie łódzkim kształtowały się na poziomie 485 zł, co można określić jako średni wynik w skali kraju (np. mazowieckie – 900 zł lub więcej, siedem innych województw - 299 zł lub mniej).

7. ZASOBY WODNE

Położenie województwa łódzkiego na granicy wododziału Wisły i Odry powoduje że zasoby wód powierzchniowych w regionie są stosunkowo niewielkie. Główne ciek wodne są zlokalizowane na obrzeżach województwa, natomiast w centralnej części znajdują się małe ciek wodne odprowadzające wodę do głównych rzek. Z tego tytułu aż jedna trzecia województwa wykazuje niską dostępność wód powierzchniowych, co przyczynia się do większego o 30% od średniej krajowej wykorzystania wód podziemnych. Ponadto ok. 60% terenów województwa jest bardzo lub ekstremalnie zagrożonych suszą rolniczą. Sytuacji dodatkowo nie poprawia najniższy w kraju poziom lesistości, co wraz z osuszaniem mokradeł pod działalność rolniczą ogranicza możliwości retencjonowania wody. W sposób szczególny na stan zasobów wodnych w województwie wpływają Odkrywka Bełchatów i Szczerców powodujące lej depresyjny i obniżenie poziomu wód gruntowych i jednocześnie zrzucające duże ilości wód z odwodnienia odkrywek oraz Elektrownia Bełchatów pobierająca ogromne ilości wody do celów technologicznych. Kolejnym wyzwaniem będzie planowana do uruchomienia odkrywka Złoczew – inwestor szacuje, że lej depresyjny obejmie powierzchnię ok. 31 tys. ha.

W Polityce Ekologicznej Państwa 2030 założono, że zachodzące zmiany klimatu spowodują niekorzystne zmiany hydrologiczne. Roczne sumy opadów w Polsce pozostają bez zasadniczych zmian jednak ich charakter staje się bardziej nierównomierny – długie okresy bezopadowe przerywane gwałtownymi opadami. W przypadku województwa łódzkiego przyczyni się to do zagrożenia silnym pustynnieniem, przy równoczesnym zagrożeniem ze strony powodzi w dolinach największych rzek regionu: Warty, Pilicy i Bzury. W województwie szczególnie zagrożonymi niedoborem wód i pustynnieniem są rejony północne i północno-zachodnie.

Według danych Urzędu Statystycznego w Łodzi, w roku 2018 pobór wody w województwie łódzkim wynosił 297,4 hm³, natomiast zużycie 272,1 hm³. Największy udział w poborze wody miał sektor komunalny – 43,5%, następnie przemysł – 38,8 % oraz rolnictwo i leśnictwo – ok. 17,8%. W stosunku do roku 2014 nastąpił spadek udziału sektora komunalnego o ok. 3% i leśnego o ok. 1% przy jednoczesnym wzroście udziału sektora przemysłowego o ok. 4%. Od 2014 roku roczny pobór wody w województwie nie przekraczał 300 hm³ (za wyjątkiem 2015 roku – 304,5 hm³). Wynika to głównie z racjonalizacji zużycia wody spowodowanej wzrostem cen. W 2018 roku średnie zużycie wody przez mieszkańca województwa łódzkiego wyniosło 35,6 m³ w miastach i 37,3 m³ na wsi. Jest to zauważalny wzrost w stosunku do 2014 roku odpowiednio o 3,8% w miastach i 9,4% na wsi. Systemy wodociągowe, oparte na dobrych jakościowo wodach głębinowych, są sukcesywnie rozbudowywane, zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie w 2018 r. 92,7% ludności korzystało z sieci wodociągowej (piąte miejsce w kraju, średnia krajowa - 85,3%). Odsetek ludności obsługiwanej przez tę sieć w miastach regionu wyniósł 95,2% (trzynaste miejsce w kraju, średnia krajowa - 96,6%). W latach 2014-2018 długość sieci wodociągowej w województwie łódzkim zwiększyła się o ponad 0,5 tys. km, z tego 3/4 (0,4 tys. km) wybudowano na terenach wiejskich. Liczba przyłączy wzrosła o ponad 17 tys., w tym o 12,6 tys. na obszarach wiejskich. Problem stanowią przestarzałe sieci wodociągowe i stacje uzdatniania wraz z ujęciami wody, które wymagają rozbudowy i modernizacji w celu zapewnienia mieszkańcom stałych dostaw wody pitnej z uwzględnieniem ochrony jej zasobów.

Główne kategorie źródeł zanieczyszczeń wody:

- punktowe źródła – ścieki odprowadzane w zorganizowany sposób systemami kanalizacyjnymi, pochodzące głównie z zakładów przemysłowych i z aglomeracji miejskich;
- powierzchniowe źródła – zanieczyszczenia spłukiwane opadami atmosferycznymi z terenów zurbanizowanych nieposiadających systemów kanalizacyjnych oraz z obszarów rolnych i leśnych;
- liniowe źródła – zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego wytwarzane przez środki transportu i spłukiwane opadami atmosferycznymi z powierzchni dróg oraz zanieczyszczenia pochodzące z rurociągów, kanałów ściekowych, osadowych.

W latach 2015-2018 ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód i ziemi podlegała niewielkim wahaniom między 94,3 a 98,7 hm³. W strukturze oczyszczanych ścieków utrzymuje tendencja wzrostowa ilości ścieków oczyszczanych z podwyższonym usuwaniem biogenów wzrost z 76% w 2014 roku do 79,5% w 2018 roku. Kolejnym pozytywnym aspektem jest spadek prawie do zera udziału ścieków oczyszczanych tylko mechanicznie z 10,5 % w 2014 roku do 0,4 % w 2018 roku. Zaobserwowano jednak występowanie tendencji wzrostowej udziału ścieków nieoczyszczonych z 2,9% w 2015 roku do 3,7% w 2018 roku.

W latach 2014-2018 długość sieci kanalizacyjnej w województwie łódzkim zwiększyła się o 0,8 tys. km (czyli o 13,1%), w tym o 0,6 tys. km na wsi. Jednocześnie powstało 23,5 tys. nowych przyłączy, z których prawie połowa (47,5%), powstała na obszarach wiejskich.

W 2018 roku iloraz długości sieci wodociągowej do kanalizacyjnej w województwie łódzkim wynosił 3,3 i jest to poprawa w stosunku do 2014 roku, kiedy wynosił 3,7. Mimo poprawiającego się wskaźnika problemem terenów wiejskich nadal pozostają nieszczelne szamba oraz wylewanie ścieków komunalnych do rowów przydrożnych i rzek.

Na terenie województwa w 2018 r. funkcjonowało 169,1 tys. zbiorników bezodpływowych, z których ścieki były odbierane i dostarczane do stacji zlewnych lub oczyszczalni ścieków. Większość zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych było na terenach wiejskich – 84,5%.

W 2018 roku 69,5% mieszkańców województwa korzystało z oczyszczalni ścieków. Najlepiej sytuacja wygląda w dużych miastach, szczególnie na prawach powiatu, gdzie wskaźnik osiąga poziom 96% - 98%.

Wody powierzchniowe województwa są silnie zanieczyszczone, a ich jakość w latach 2010-2017 uległa pogorszeniu. W 2017 r. zły stan zdiagnozowano dla 96% spośród 84 badanych Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP). Najbardziej zanieczyszczone rzeki to: Łódka, Jasień, Ner (od Dobrzyńki do Zalewki) oraz Wolbórka. Zły stan większości rzek województwa wynika z ich niskiego stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego. W 2017 r. spośród badanych JCWP zaledwie 5 charakteryzowało się dobrym stanem/potencjałem ekologicznym, a 33 JCWP umiarkowanym. Na negatywny wynik oceny jakości ekologicznej wód decydujący wpływ miały wskaźniki biologiczne i fizykochemiczne. Większość JCWP w regionie charakteryzowało się złym stanem chemicznym.

Mimo prowadzonych sukcesywnie prac związanych z budową i modernizacją oczyszczalni ścieków, nadal głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są ścieki komunalne i przemysłowe ze źródeł punktowych, ponadto zanieczyszczenia obszarowe oraz liniowe. Obecnie najistotniejszym problemem środowiskowym w regionie jest eutrofizacja wód powierzchniowych. Do najbardziej przykrych skutków eutrofizacji, z punktu widzenia wszystkich użytkowników wód, należą zakwity wywołane szybkim, nadmiernym rozwojem glonów – szczególności sinic w obszarach zbiorników zaporowych i jezior. Akwenem szczególnie narażonym na to zjawisko jest Zbiornik Sulejowski, gdzie eutrofizacja przyczyniła się do znacznej degradacji jego walorów przyrodniczych i turystycznych.

8. JAKOŚĆ POWIETRZA

Głównym źródłem antropogenicznej emisji zanieczyszczeń do powietrza jest spalanie paliw stałych, ciekłych i gazowych. Z procesami spalania mamy do czynienia we wszystkich niemal sektorach gospodarki: energetyce, przemyśle, transporcie oraz mieszkalnictwie i gospodarce komunalnej (emisja gazów: dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu, tlenku węgla, a także pyłu, metali ciężkich i węglowodorów aromatycznych). Poza spalaniem paliw istotnymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są procesy technologiczne w przemyśle (emisja pyłów, metali ciężkich, lotnych związków organicznych i nieorganicznych) oraz działalność rolnicza (emisja amoniaku, tlenków azotu, metanu i pyłu). Ze względu na sposób emitowania zanieczyszczeń do powietrza możemy wyodrębnić trzy rodzaje źródeł emisji: punktowe, liniowe i powierzchniowe.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie łódzkim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze województwa ma również napływ zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski. Głównym lokalnym źródłem zanieczyszczeń jest emisja z domów ogrzewanych indywidualnie oraz, na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu, komunikacja samochodowa. Natomiast przemysł zlokalizowany na obszarze województwa łódzkiego, głównie energetyka zawodowa, ze względu na dużą wysokość emitorów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa.

Zakłady przemysłowe o istotnej emisji niezorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie emitory mogą również bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w ich sąsiedztwie. W aglomeracji łódzkiej, oraz dużych miastach, znaczący udział w całkowitej emisji ma emisja związana z ruchem pojazdów.

Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się opon pojazdów, hamulców, nawierzchni jezdni oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg. Tlenki azotu są natomiast emitowane w wyniku spalania paliwa.

W skali kraju województwo łódzkie ma istotny udział w emisji SO_x (ok. 17%) i NO_x (ok. 11%). Udziały pozostałych bilansowanych zanieczyszczeń wynoszą po ok. 7%.

O poziomie emisji z terenu województwa łódzkiego decydują następujące kategorie źródeł:

- źródła punktowe, czyli emisja zorganizowana z takich sektorów gospodarki jak: energetyka, ciepłownictwo, przemysł, mają największy udział w sumarycznej emisji dwutlenku siarki (ponad 70%) i dwutlenku azotu (ponad 80%) w województwie, przy czym o wielkości emisji tych związków zasadniczo decyduje jeden emitent – Elektrownia Bełchatów. Jednocześnie należy stwierdzić, że na terenie województwa stężenia dwutlenku siarki i dwutlenku azotu w powietrzu nie przekraczają obowiązujących norm, związki te jednak są prekursorami pyłu wtórnego nieorganicznego;
- rozproszone źródła komunalno – bytowe, czyli niska emisja z indywidualnie ogrzewanych gospodarstw domowych – ma wysoki udział w zanieczyszczaniu powietrza pyłem PM₁₀ i PM_{2,5} a także zawartym w pyłe benzo(a)pirenem. Poziom emisji powierzchniowej z sektora komunalno-bytowego związany jest z zagęszczeniem obszarów zabudowy, ich wielkością, udziałem mieszkań (budynków) ogrzewanych indywidualnie w ogólnej liczbie mieszkań (budynków), a także z rodzajem paliwa wykorzystywanego do ogrzewania oraz techniką spalania. Miasta, szczególnie ich stare części ze zwartą zabudową, a również osiedla budownictwa jednorodzinnego, są głównymi źródłami emisji powierzchniowej. Częstym procederem jest spalanie w piecach indywidualnych różnego rodzaju odpadów, na skutek czego do powietrza dostają się, substancje rakotwórcze jak dioksyny, chlorowodór, cyjanowodór, formaldehyd, cała gama metali ciężkich. Najwięcej zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw na potrzeby indywidualnego ogrzewania budynków emitowanych było z najliczniej zamieszkałych powiatów, przede wszystkim z miasta Łodzi, a następnie z powiatów: zgierskiego, sieradzkiego, tomaszowskiego i radomszczańskiego;
- transport drogowy, czyli emisja liniowa – ma znaczący udział (ok. 32%) w zanieczyszczeniu powietrza tlenkami azotu. Wielkość emisji liniowej ściśle związana jest z gęstością sieci drogowej, kategorią dróg, pojazdów oraz natężeniem ruchu. Najwyższa koncentracja tej emisji ma miejsce w rejonach przebiegających przez województwo autostrad A1 i A2, drogi ekspresowej S8 i gęstej sieci drogowej w aglomeracji łódzkiej. Najwięcej zanieczyszczeń z transportu drogowego emitowane było z terenu Łodzi (dominująca emisja z dróg powiatowych i gminnych) oraz z powiatów zgierskiego i piotrkowskiego (dominująca emisja z dróg krajowych);
- emisja z rolnictwa, czyli emisji zanieczyszczeń powietrza z działalności rolniczej, a więc hodowli zwierząt, upraw, nawożenia, pracy maszyn rolniczych. Głównymi zanieczyszczeniami powietrza pochodzenia rolniczego, poza gazami cieplarnianymi (dwutlenek węgla, metan, podtlenek azotu), są: pył, tlenek azotu, amoniak oraz niemetanowe lotne związki organiczne (NMLZO). Najwyższe emisje zanieczyszczeń z działalności rolniczej pochodzą z powiatów: łowickiego, kutnowskiego, sieradzkiego i piotrkowskiego;
- emisja niezorganizowana z kopalni odkrywkowych i hałd, czyli emisja z obszarów pyłących – kopalni odkrywkowych węgla brunatnego i kruszyw. Emisja pyłu PM₁₀ z terenów kopalni odkrywkowych i hałd w województwie łódzkim terytorialnie skupiona była zasadniczo na obszarach dwóch powiatów: bełchatowskiego (55%) i pajęczańskiego (23%) w związku z funkcjonowaniem odkrywek „Bełchatów” i „Szczerców”;
- emisja naturalna – emisja niemetanowych lotnych związków organicznych i amoniaku z obszarów leśnych. Najwięcej tych związków emitowane było z terenów powiatów: radomszczańskiego, piotrkowskiego i opoczyńskiego.

Biorąc pod uwagę sumaryczną emisję gazów, a więc SO₂, NO₂, CO, NH₃ i NMLZO z poszczególnych kategorii źródeł, największy udział w zanieczyszczeniu powietrza na terenie województwa łódzkiego

mają indywidualne źródła grzewcze małej mocy, a decydują o tym szacowane ilości emitowanego przez nie tlenku węgla i niemetanowych lotnych związków organicznych. Niska emisja powierzchniowa ma również decydujący udział w zanieczyszczeniu powietrza pyłem zawieszonym PM10.

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza w województwie łódzkim w 2019 r. stwierdzono potrzebę realizacji programów ochrony powietrza w obu strefach (aglomeracji i strefie łódzkiej).

W strefie łódzkiej przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 określono dla wszystkich miast powiatowych i większości gmin wiejskich i miejsko-wiejskich. Stwierdzono występowanie przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu drobnego PM2,5 na terenie strefy Aglomeracja Łódzka (Zgierz, Pabianice, Aleksandrów Łódzki) oraz w Strefie Łódzkiej w 2 miastach powiatowych (Radomsko i Zduńska Wola) oraz w gm. Ksawerów.

W przedstawianych przez Światową Organizację Zdrowia raportach dotyczących jakości powietrza, w TOP 50 najbardziej zanieczyszczonych miast Unii Europejskiej – 72% miejsc zajmują polskie miasta. Na liście tej, w pierwszej pięćdziesiątce z terenu województwa łódzkiego znalazły się następujące miasta: Opoczno, Rawa Mazowiecka, Radomsko, Tomaszów Mazowiecki, Piotrków Trybunalski Zduńska Wola i Brzeziny.

9. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Województwo łódzkie stanowi region o stosunkowo niskim procentowo udziale obszarów objętych ochroną prawną, łącznie nie przekracza ona 20% jego powierzchni, co stawia łódzkie na przedostatnim miejscu w kraju. Tereny chronione w przeliczeniu na 1 mieszkańca to nieco ponad 1.440 m² i pod tym względem łódzkie wyprzedza tylko województwa dolnośląskie i śląskie.

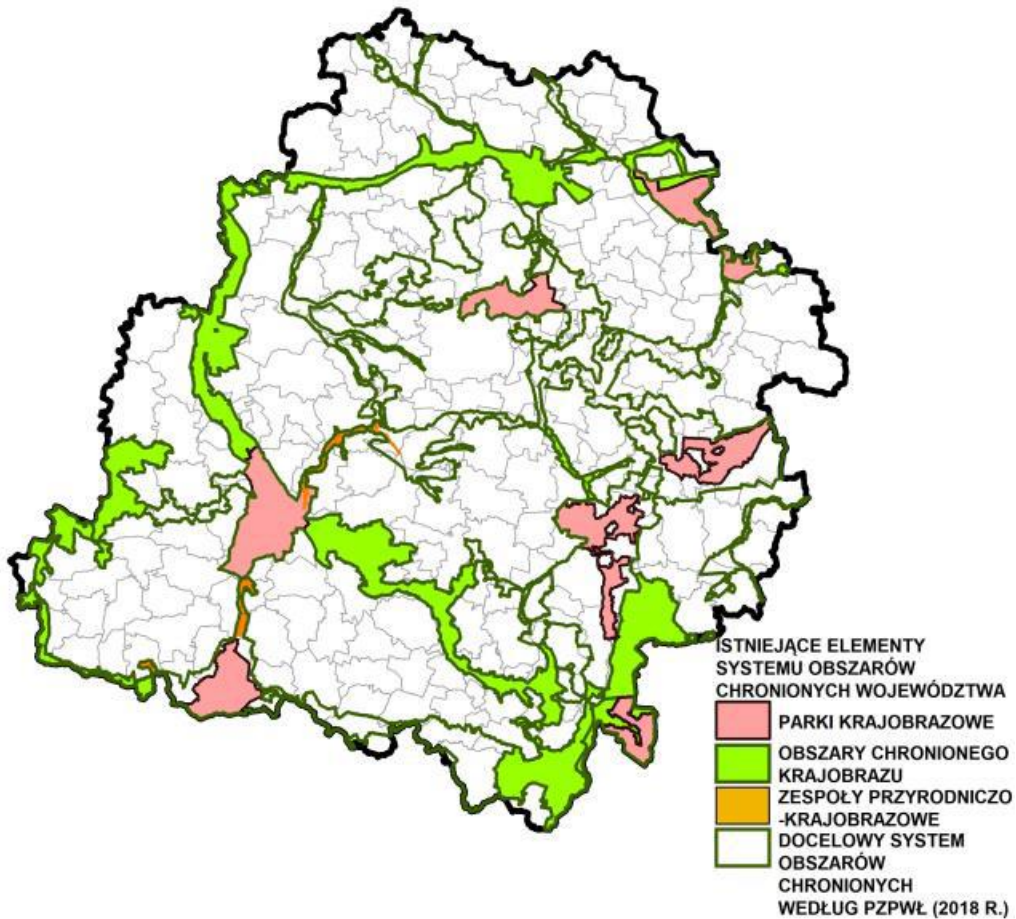
Na terenie województwa znajdziemy jednak cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym tereny oraz obiekty i są to:

- 41 obszarów Natura 2000;
- 7 parków krajobrazowych;
- 17 obszarów chronionego krajobrazu;
- 37 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych;
- 87 rezerwatów przyrody;
- ponad 2.400 pomników przyrody.

Najcenniejsze zasoby przyrodnicze regionu łódzkiego związane są przede wszystkim z dolinami największych rzek: Warty i Pilicy oraz Prosnę i Grabi. Na terenie województwa występują cenne kompleksy leśne. Natomiast ze sztucznymi zbiornikami wodnymi związane są miejsca szczególnej ochrony ptaków – np. Zbiornik Jeziorsko.

Obszary Natura 2000 to odrębny system ochrony przyrody, którego głównymi celami jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych, gatunków uznanych za cenne i zagrożone w skali całej Europy, a także ochrona różnorodności biologicznej. Na terenie województwa łącznie znajduje się 41 obszarów Natura 2000 (5 obszarów specjalnej ochrony ptaków, 7 specjalnych obszarów ochrony siedlisk, 29 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty), zajmujących niecałe 6% jego powierzchni.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne, kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Parki krajobrazowe wraz otulinami zajmują ok. 10% powierzchni województwa tj. ok. 175 tys. ha. Chronią cenne gatunki rodzimej flory i fauny, ale również cenne obszary pod względem geologicznym i geomorfologicznymi.

Istniejące elementy systemu obszarów chronionych w województwie łódzkim w 2019 r.

Źródło: Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2030

Parki krajobrazowe województwa łódzkiego.

Źródło: Informator przyrodniczo-turystyczny Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego, 2019

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach i są wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką, wypoczynkiem i pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Zajmują one powierzchnię nieco ponad 290 tys. ha, co stanowi ok. 16 % powierzchni województwa. Obszary chronionego krajobrazu położone są w dolinach rzek oraz w pasie Wzniesień Łódzkich.

Najwięcej rezerwatów na terenie łódzkiego obejmuje ochroną typ leśny, a następnie rezerваты florystyczne i torfowiskowe. W województwie występują rezerваты krajobrazowe, faunistyczne, słonoroślowe i geologiczne.

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się również fragment Kampinoskiego Parku Narodowego i jest to Ośrodek Hodowli Żubrów w Smardzewicach.

W województwie łódzkim istnieją zabytkowe parki, w tym wiele parków podworskich, czy folwarczno-dworskich, objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Stanowią one zarówno własność prywatną, jak i jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów finansów publicznych. W części z nich stan przyrody i infrastruktury nie jest zadawalający i wymaga przeprowadzenia pilnych prac konserwatorskich, przywracających dawną świetność.

Po względem powierzchni terenów zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej łódzkie wygląda nieco korzystniej na tle Polski. W 2018 r. wynosiła ona w województwie łódzkim 3.865.5 ha, czyli około 15,7 m² na mieszkańca. Wskaźnik ten jest zbliżony do średniej krajowej.

Zagrożeniem dla zachowania różnorodności biologicznej regionu jest m.in. najniższa w kraju lesistość, dominacja monokultur sosnowych, presja inwestycyjna na obszary cenne przyrodniczo oraz zagrożenie gatunkami inwazyjnymi i obcymi.

10. GOSPODAROWANIE ODPADAMI

Podstawowym założeniem funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi w województwie łódzkim jest system regionów. W Planie gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028 (PGO) wyznaczone zostały cztery regiony, obejmujące obszary liczące co najmniej 150.000 mieszkańców.

Obecnie na terenie województwa łódzkiego znajduje się następująca liczba instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych :

- instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów: regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) – 7, instalacja zastępcza (IZ) – 2;
- instalacje do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów: RIPOK – 6, IZ – 3;
- instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych: RIPOK – 5, IZ – 14;
- sortownie odpadów o statusie instalacji zastępczych – 12.

Według danych z "Raportu o stanie środowiska w województwie łódzkim" opracowanego przez WIOŚ, na terenie województwa łódzkiego w 2017 r. odebrano od mieszkańców łącznie 718.722 Mg odpadów komunalnych, (wzrost o około 8% w stosunku do 2013 r.), w tym: zmieszanych odpadów komunalnych – 495.880 Mg, selektywnie zebranych odpadów komunalnych, jak papier, metal, tworzywo sztuczne, szkło (**pmts**) – 100.765 Mg, selektywnie zebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji

(bio) – 60.681 Mg, selektywnie zebranych odpadów budowlanych i rozbiórkowych **(b/r)** – 24.360 Mg, innych (odpady wielkogabarytowe, zużyte opony itp.) – 37.036 Mg.

Wg publikacji „Województwo Łódzkie 2019 - podregiony, powiaty, gminy” opracowanego przez Urząd Statystyczny w Łodzi w roku 2018 łączna ilość odebranych odpadów to już 787.250 Mg (7,3% odpadów ogółem; Polska 9,8%) i 9,98 mln Mg odpadów przemysłowych (92,7% odpadów ogółem; Polska 90,2%). Utrzymywał się korzystny trend zmniejszania udziału odpadów komunalnych deponowanych na składowiskach w ilości odpadów zebranych zmieszanych, w 2018 r. region zajmował trzynaste miejsce w kraju. W porównaniu z 2010 r. ilość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku zwiększyła się o ponad 60% i stanowiła 8,7% odpadów wytworzonych w kraju. Ponad 92% tych odpadów wytworzyły zakłady zlokalizowane w podregionie piotrkowskim. W 2018 r. wielkość odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca była niższa niż średnia w kraju (319 kg wobec 325 kg). Ponad 58% odpadów komunalnych przeznaczono do składowania, ponad 23% – do recyklingu, a pozostałą część do przekształcenia termicznego i kompostowania lub fermentacji.

W 2017 roku funkcjonowały 163 punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK). Liczba gmin w województwie, które w 2017 roku utworzyły co najmniej jeden PSZOK, wyniosła 154. W 2017 roku masa odpadów odebranych i zebranych selektywnie (tj. papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła, zmieszanych odpadów opakowaniowych, odpadów budowlano-remontowych i ulegających biodegradacji) wyniosła 185 806 Mg.

Problemem pozostają niesprawne systemy selektywnej zbiórki odpadów, mimo wzrostu w regionie wartości wskaźników: udziału odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ogólnej masie zebranych odpadów oraz recyklingu odpadów komunalnych to są one nadal niskie zarówno dla regionu, jak i kraju.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych szczegółowo określa poziomy dla wyżej wymienionych odpadów w poszczególnych latach do 31 grudnia 2020 r., a także sposób obliczania tych poziomów.

Ze sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, przedkładanych przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast wynika, że na terenie województwa łódzkiego w 2017 roku 176 gmin osiągnęło wymagany poziom dla Pmts oraz 129 gmin osiągnęło wymagany poziom dla BiR (budowlanych i remontowych). Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz.U. z 2017 r. poz. 2412) poziom 45% w 2017 roku osiągnęło 171 gmin.

Z racji przeważającej ilości odpadów przemysłowych ich odpowiednie zagospodarowanie ma istotne znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Problemem jest wysoki udział odpadów przemysłowych składowanych w odpadach wytworzonych. W okresie 2010-2018 w regionie zaobserwowano niekorzystny trend w zagospodarowaniu odpadów przemysłowych tj. spadek udziału odpadów poddanych odzyskowi z 14,7% do 5,8% (Polska – z 74,3% do 20,3%).

Odpady zawierające azbest stanowią odrębny obszar zainteresowania ponieważ azbest jest odpadem niebezpiecznym, unieszkodliwia się go poprzez składowanie na składowiskach. W PGO dla województwa łódzkiego zawarto cel polegający na całkowitym usunięciu wyrobów zawierających azbest z terenu województwa łódzkiego do końca 2032 roku poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich unieszkodliwienie.

Z informacji zawartych w systemie www.bazaazbestowa.gov.pl wynika, iż na terenie województwa łódzkiego zinwentaryzowano 781.299,44 tys. ton odpadów zawierających azbest, z czego unieszkodliwiono 52.415,96 tys. ton. Największa ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest znajdowała się na terenie powiatów: łowickiego, sieradzkiego, opoczyńskiego i piotrkowskiego.

Najmniej natomiast na terenie miast: Łódź, Skierniewice i Piotrków Trybunalski oraz na terenie powiatu pabianickiego. Pomimo ponad 44-krotnego wzrostu ilości unieszkodliwionych odpadów azbestowych w latach 2010-2019 do unieszkodliwienia pozostało ich ponad 93% (16 miejsc w kraju), co świadczy o wciąż zbyt niskiej skuteczności ich usuwania.

Na terenie województwa łódzkiego znajdują się dwa składowiska odpadów z wydzieloną kwaterą do składowania odpadów azbestowych:

- Pukinin, gm. Rawa Mazowiecka, zarządzający składowiskiem: ZGO AQUARIUM Sp. z o.o.;
- Płoszów, gm. Radomsko, zarządzający składowiskiem: Eko-Radomsko Sp. z o.o.

W 2018 r. w regionie funkcjonowało 17 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 118,9 ha. Problem stanowią niezrekultywowane zamknięte składowiska odpadów (w I połowie 2019 r. w regionie pozostało 19 niezrekultywowanych składowisk komunalnych) oraz miejsca nielegalnego składowania odpadów (tzw. dzikie wysypiska, zdegradowane tereny przemysłowe), będące potencjalnym zagrożeniem dla środowiska oraz zdrowia i życia ludzi. Procesy rekultywacji przebiegają zbyt wolno lub nie są prowadzone.

Ponadto w województwie łódzkim w końcu 2018 r. rekultywacji wymagało 4,9 tys. ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, tj. 8,0% tych gruntów w kraju (4,5 tys. ha w 2010 r.). W ciągu 2018 r. zrehabilitowano lub zagospodarowano 164 ha (tj. 3,3% gruntów wymagających rekultywacji). Znaczna część gruntów wymagających rekultywacji powstała w wyniku działalności związanej z wydobyciem węgla brunatnego i surowców skalnych. Największe przekształcenia litosfery w wyniku działań górniczych występują w związku z eksploatacją złóż węgla brunatnego przez Kopalnię Węgla Brunatnego Bełchatów.

11. POZOSTAŁE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA

Hałas

W zależności od miejsca występowania i źródła wyróżnia się hałas: komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz przemysłowy (instalacyjny).

Pomiary hałasu w Polsce przeprowadza się w cyklach pięcioletnich. Ostatnie skumulowane dane dotyczą lat 2012-2016. Wieloletnie trendy hałasu środowiskowego w Polsce wykazują z jednej strony na wzrost zagrożenia hałasem komunikacyjnym, z drugiej na ograniczenie wzrostu i wystąpienie tendencji malejącej w zakresie hałasu przemysłowego.

Hałas komunikacyjny, w szczególności drogowy, jest dominującym źródłem hałasu na obszarze województwa łódzkiego, zarówno ze względu na zasięg terytorialny, jak i liczbę narażonej ludności. Główną przyczyną zagrożenia jest nieustanny wzrost liczby samochodów. Według danych z 2018 roku w województwie łódzkim ilość zarejestrowanych pojazdów osobowych przekroczyła 1,5 mln szt., natomiast ciężarowych i ciągników siodłowych 258 tys. szt. Z każdym kolejnym rokiem zauważalny jest wzrost liczby pojazdów.

Na wzrost zagrożenia hałasem wpływa również słaby rozwój infrastruktury drogowej, niska jakość nawierzchni dróg oraz niewystarczalna liczba obwodnic. Dodatkowo część dróg krajowych przechodzi przez centra miast i osiedli, które często nieprzystosowane są do przyjęcia takiej ilości pojazdów. Wszystkie te czynniki sprawiają, iż ludność mieszkająca wzdłuż przeciążonych arterii komunikacyjnych narażona jest na uciążliwości związane z emisją hałasu. W celu poprawy klimatu akustycznego na obszarach sąsiadujących z drogami, przy których występuje najwięcej przekroczeń, potrzebne są inwestycje w zakresie remontu zniszczonych nawierzchni, budowy obwodnic miast, czy stawiania ekranów dźwiękochłonnych w miejscach najbardziej uciążliwych.

Na poziom **hałasu kolejowego** przyczyniają się w głównej mierze: stopień zużycia szyn, rodzaj, długość, stan techniczny taboru kolejowego oraz prędkość jazdy pociągów. Hałas generowany jest również poprzez ruszanie i zatrzymywanie się pociągów. Sieć kolejowa na terenie województwa łódzkiego jest dobrze rozbudowana. Długość eksploatowanych linii kolejowych, wg stan na grudzień 2018 r. wyniosła 1.081 km.

Zaobserwowano też wzrost poziomu hałasu lotniczego. Hałas ten charakteryzuje się oddziaływaniem na duże powierzchnie terenu oraz wysokimi poziomami emisji, a także brakiem efektywnych zabezpieczeń środowiska.

Przeprowadzone w roku 2018 pomiary monitoringu **hałasu przemysłowego** wykazały dla województwa łódzkiego jeden z najmniejszych w Polsce udział zakładów przemysłowych przekraczających poziomy dopuszczalne - 14%. Natomiast w województwie łódzkim odnotowano jeden największych odsetek obiektów przekraczających normy dopuszczalne w nocy – 80%.

12. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska można podzielić na:

- zagrożenia naturalne np.: susze, powodzie, erozje gleb, osuwiska, silne wiatry;
- zagrożenia wynikające z działalności człowieka (antropogeniczne):
 - pożary,
 - spowodowane przez awarie przemysłowe,
 - spowodowane toksycznymi środkami przemysłowymi,
 - spowodowane transportem materiałów niebezpiecznych.

Scenariusze klimatyczne dla Polski pokazują, że najpowszechniejszymi zjawiskami pogodowymi w kolejnym dziesięcioleciu będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp.), które są pochodnymi zmian klimatycznych. Zjawiska te będą występować większą częstotliwością i natężeniem na coraz większych obszarach kraju. Przewiduje się, że zmiany klimatu prowadzące do cięższych warunków pogodowych zwiększą liczbę i skalę występowania nadzwyczajnych zagrożeń środowiska. Obszarem największej kumulacji problemów związanych ze zjawiskami ekstremalnymi są miasta powyżej 100 tys. mieszkańców. Dla Łodzi zdiagnozowano 3 spośród 10 głównych zagrożeń klimatycznych tj. upały, intensywne opady i burze oraz powodzie miejskie. Ekstremalne zjawiska klimatyczne występują również na obszarach wiejskich, gdzie silne wiatry stają się przyczyną uszkodzeń budynków mieszkalnych i naporowitrynych elementów infrastruktury.

Osuwiska. Z punktu widzenia zagrożeń osuwiskowych budowa geologiczna województwa łódzkiego jest mniej korzystna niż morfologia. W województwie łódzkim najwyższy stopień zagrożeń osuwiskowych występuje w stosunkowo wąskich strefach rowów tektonicznych. W rowach Kleszczowa usytuowane jest wyrobisko kopalni „Bełchatów”, w których częstotliwość i rozmiary osuwisk należą do największych w Polsce. Podobne procesy pojawiają się w wyrobisku kopalni „Szczerców”. Zmiany klimatyczne, których skutkiem są deszcze nawalne mogą przyczynić się do nasilenia zjawisk osuwiskowych.

Susza. Warunki klimatyczne i środowiskowe sprawiają, że w Polsce centralnej w czasie długotrwałych okresów bez opadów, susza rozwija się bardzo intensywnie. Województwo łódzkie to obszar pod względem hydrologicznym wyjątkowy – na dwie niemal równe części przecina je dział wodny rozdzielający dorzecza Wisły i Odry. Aż 59% terenów województwa łódzkiego jest bardzo i ekstremalnie zagrożonych suszą rolniczą. Aż jedna trzecia województwa wykazuje niską dostępność zasobów wód powierzchniowych. W tej sytuacji wykorzystanie zasobów wód podziemnych przekracza średnią

krajową o blisko 30%. Jak wynika z przeprowadzonych analiz, silna presja na wykorzystanie zasobów wodnych w czasie suszy to ogromny problem dla województwa. Uwarunkowania regionu przekładają się na zagrożenie występowaniem susz hydrologicznych, które dotyczą blisko 18% powierzchni województwa, a susz hydrogeologicznych (w stopniu umiarkowanym) 44% powierzchni województwa.

Erozja. Istotnym zagrożeniem dla jakości gleb jest zjawisko erozji wodnej powierzchniowej. W województwie łódzkim erozja o skali średniej występuje w kilku procentach na terenie ogólnej powierzchni, a silna poniżej 1%. Średnio erozją wodną powierzchniową zagrożone jest 16,4% obszaru województwa łódzkiego. Zagrożenie erozją wodną powierzchniową dla gleb Polski wynosi 20,3% obszaru. Na stan jakości gleb ma znaczenie erozja wietrzna. W województwie łódzkim erozją wietrzną zagrożonych jest 45,7% użytków rolnych, w tym erozją silną 5,6%, dla kraju wskaźniki te odpowiednio wynoszą 28% i 1%.

Pożary. Najczęstszymi prawdopodobnymi przyczynami powstawania pożarów w 2019 r. w województwie łódzkim były: nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem (5.144 interwencji) oraz podpalenia umyślne (1.110 zdarzeń). W 2019 r. liczba pożarów wzrosła o 12 procent z 8.469 do 9.668 w roku 2019. W 2019 r. w województwie łódzkim było 540 pożarów lasów (siódme miejsce w Polsce). Wysokie zagrożenie pożarowe w lasach wynika z panującej w kraju suszy. Sezon od maja do września jest okresem największej intensywności prowadzonych działań ratowniczo-gaśniczych.

Powodzie. Na obszarze Polski Środkowej można wyodrębnić trzy zasadnicze typy powodzi: roztopowe, zatorowe i opadowe. Dodatkowym zagrożeniem są możliwe awarie zapór zbiorników wodnych i coraz częściej występujące nawalne opady deszczu.

Podtopienia. Problemem dla wielu samorządów z terenu województwa łódzkiego są podtopienia. Występują one na skutek gwałtownych, krótkotrwałych ulew. Niewystarczająca przepustowość kanalizacji oraz niedrożność rowów melioracyjnych powodują, że po nawalnych deszczach wiele dróg jest nieprzejezdnych, piwnice budynków są zalane, a ich osuszenie wymaga interwencji jednostek straży pożarnej. Sytuacja taka może mieć miejsce na obszarze całego województwa, jednak największa skala zjawiska występuje na terenie: Miasta Łodzi, Miasta Skierniewice, Miasta Żelowa, Miasta i Gminy Brzeziny, Miasta Radomska, Gminy Moszczenica, Gminy Wodzierady (miejscowość Kwiatkowie).

Poważne awarie. Awarie stanowią powszechne niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia ludzi jak i dla całego środowiska przyrodniczego. Zagrożenia, spowodowane gwałtownymi zdarzeniami, jakimi są poważne awarie, może wywoływać znaczne zniszczenie wszystkich elementów środowiska lub pogorszenie jego stanu. Ochrona środowiska przed skutkami wystąpienia poważnych awarii powinna w głównej mierze być oparta na zapobieganiu zaistnienia tego typu zdarzeń oraz w przypadku wystąpienia awarii, na szybkim ograniczeniu jej skutków dla środowiska. Oprócz awarii, które mogą mieć miejsce na terenie zakładów przemysłowych, mogą zdarzyć się awarie podczas transportu różnego rodzaju substancji niebezpiecznych. Zmiany klimatu mogą powodować zwiększenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii. Szczególnie wrażliwy na zmieniające się zjawiska klimatyczne jest sektor transportu.

Ponadto na terenie województwa łódzkiego rozwinięty jest transport kolejowy, którym transportowane są m.in. materiały niebezpieczne oraz toksyczne środki przemysłowe. Za szczególnie niebezpieczne uważa się węzeł kolejowy Łódź – Olechów oraz stację kolejową Zduńska Wola (Karsznice).

Przez teren województwa łódzkiego przebiegają arterie komunikacyjne, którymi prowadzony może być transport różnego rodzaju niebezpiecznych substancji chemicznych oraz materiałów szczególnie niebezpiecznych. W województwie łódzkim największa koncentracja źródeł niebezpiecznych substancji chemicznych występuje na terenach uprzemysłowionych, głównie w rejonie Łodzi, Bełchatowa, Piotrkowa Trybunalskiego i Zduńskiej Woli.

Skażenia niebezpiecznymi substancjami chemicznymi (NSCh) należą do najczęściej występujących na terenie województwa łódzkiego. Wynika to z liczby zakładów stosujących w procesie produkcji lub magazynujących środki chemiczne oraz ich transport pomiędzy zakładami. Na terenie województwa znajduje się 111 zakładów, w których występują substancje niebezpieczne w ilościach mogących spowodować wystąpienie zagrożenia dla ludzi i środowiska poza swoim terenem, w tym: 5 zakładów zakwalifikowanych do Zakładów Dużego Ryzyka (ZDR), 17 zakładów zakwalifikowanych do Zakładów Zwiększonego Ryzyka (ZZR).

Ponadto na terenie każdego powiatu zlokalizowanych jest 101 zakładów posiadających lub przetwarzających substancje niebezpieczne w ilościach mogących spowodować zagrożenie poza swoim terenem (w tym 66 zakładów na terenie, na których występuje zagrożenie wybuchem).

13. ANALIZA SWOT STANU ŚRODOWISKA

Przeprowadzona przez WFOŚiGW w Łodzi analiza stanu środowiska pozwoliła na wyodrębnienie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń, które mogą mieć wpływ na jego stan w przyszłości.

MOCNE STRONY (stan obecny)

- Wzrastająca liczba ludności korzystającej z systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków;
- Wysoki wskaźnik skanalizowania miast w województwie;
- Wysoki wskaźnik zwodociągowania całego województwa;
- Dobrej jakości zasoby wód podziemnych;
- Korzystne naturalne warunki rozwoju energetyki odnawialnej np. geotermalnej, wiatrowej, solarnej oraz duży potencjał do produkcji biomasy;
- Realizacja postanowień uchwały antysmogowej dla województwa łódzkiego;
- Mało obszarów zagrożonych osuwiskami powstającymi z przyczyn naturalnych;
- Duża liczba małych i rozdrobnionych gospodarstw, sprzyjająca zachowaniu różnorodności biologicznej oraz zrównoważonemu rolnictwu;
- Duży potencjał naukowo-badawczy;
- Szybki postęp technologiczny w infrastrukturze ochrony środowiska i OZE;
- Zewidencjonowane zakłady stwarzające duże lub zwiększone ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych (ZZR, ZDR);
- Budowa dróg wyprowadzających ruch z centrów miast (np. nowe obwodnice miast);
- Wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców województwa.

SŁABE STRONY (stan obecny)

- Jedna z najwyższych w kraju emisja pyłów i gazów (przekroczone standardy jakości powietrza), negatywnie oddziałująca na zdrowie ludzi oraz stan środowiska;
- Zły stan techniczny sieci linii przesyłowych średniego i niskiego napięcia;
- Słabo rozwinięty system gazociągów, szczególnie na terenach wiejskich;
- Niewystarczająca dostępność do sieci ciepłowniczej;
- Duża energochłonność budynków;
- Niedostateczna jakość infrastruktury transportu (np. niska jakość stanu technicznego dróg, mała liczba miast posiadających obwodnice zewnętrzne, brak wystarczającej liczby węzłów przesiadkowych);
- Wzrastające natężenie ruchu komunikacyjnego, powodujące min. przekroczenia dopuszczalnych wartości natężenia hałasu przez komunikację samochodową;

- Zmniejszenie zasobów wodnych, wpływające na różnorodność biologiczną i zagrożenie ekosystemów wodno-błotnych;
- Niezadawalająca jakość i dostępność wód powierzchniowych;
- Występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, w tym suszy hydrologicznej, rolniczej, deficytu opadów, powodzi, huraganów;
- Występowanie wieloobszarowych lejów depresyjnych;
- Bardzo mała zdolność retencyjna zlewni;
- Wysoki poziom zagrożenia powodziowego np. przez zabudowanie terenów zalewowych, niewystarczająca liczba i stan obiektów ochrony przeciwpowodziowej;
- Niekorzystne proporcje sieci wodociągowej do kanalizacyjnej głównie na terenach wiejskich;
- Niewielki udział zakładów przemysłowych ponownie wykorzystujących oczyszczone ścieki do celów produkcyjnych (wyposażonych w zamknięty obieg wody);
- Niezadawalający stan terenów zieleni, w tym zabytkowych parków;
- Niski udział obszarów objętych ochroną prawną oraz niespójna sieć obszarów chronionych;
- Najniższa lesistość w kraju oraz nierównomierne rozmieszczenie lasów na terenie województwa;
- Niski potencjał jakościowy gleb i duży udział gleb kwaśnych;
- Niska skuteczność usuwania odpadów azbestowych;
- Niezrekultywowane nieczynne składowiska odpadów;
- Niesprawny system selektywnej zbiórki odpadów;
- Sptyw do wód zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego (azotanów);
- Degradacja środowiska związana z funkcjonowaniem kopalni odkrywkowych;
- Nieaktualne i niespójne dokumenty planistyczne nie dające podstaw do podejmowania skutecznych i terminowych działań z zakresu przedsięwzięć proekologicznych;
- Niski poziom uwzględniania przez beneficjentów aspektów ekologicznych w procedurach udzielania zamówień publicznych.

SZANSE (spodziewane zjawiska przyszłe)

- Rozwój systemu gazowego;
- Rozwój sieci ciepłowniczej;
- Rozwój odnawialnych źródeł energii, w tym w zakresie wykorzystania zasobów geotermalnych;
- Rozwój magazynów energii;
- Rozwój budownictwa pasywnego i energooszczędnego;
- Zwiększenie dostępności systemów zarządzania energią;
- Rozwój systemu doradztwa w zakresie efektywności energetycznej i OZE;
- Budowa i rozwój sprawnego i efektywnego systemu transportowego zbiorowego;
- Rozwój ekologicznych form transportu zeroemisyjnego oraz niskoemisyjnego, w tym elektromobilności;
- Uwzględnienie aspektu ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym;
- Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej;
- Zwiększenie retencji;
- Ochrona obszarów źródłiskowych oraz istniejących zbiorników wodnych;
- Adaptacja do zmian klimatu - ograniczenie skutków zjawisk ekstremalnych, w tym przeciwdziałanie skutkom suszy i powodzi i rozwój niebiesko-zielonej infrastruktury;
- Wdrażanie nowych technologii w celu zmniejszenia materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności systemów produkcyjnych, w tym zmierzających do wdrożenia gospodarki o obiegu zamkniętym;
- Poprawa skuteczności oczyszczania województwa z azbestu;
- Systematyczny wzrost ilości odpadów poddawanych recyklingowi;
- Zmniejszenie negatywnego wpływu odpadów na środowisko m.in. poprzez rekultywację zamkniętych składowisk odpadów;

- Podejmowanie działań mających na celu zachowanie różnorodności biologicznej;
- Rozwój i poprawa stanu terenów zieleni;
- Trwale zrównoważona i wielofunkcyjna gospodarka leśna, w tym adaptacja lasów do zmian klimatu;
- Zwiększenie potencjału przyrodniczego miast;
- Wdrażanie koncepcji inteligentnych miast (smart city);
- Rozwój systemów powiadamiania o zagrożeniach i ekstremalnych zjawiskach pogodowych;
- Rozwój monitoringu środowiska;
- Wzrost świadomości poprzez edukację ekologiczną;
- Rozwój rolnictwa ekologicznego.

ZAGROŻENIA (spodziewane zjawiska przyszłe)

- Niezrealizowanie zobowiązań nałożonych na Polskę przez Unię Europejską;
- Brak możliwości dotrzymania dopuszczalnych parametrów sieci elektroenergetycznych w związku z przyłączaniem dużej liczby mikro i małych instalacji fotowoltaicznych;
- Niestabilność przepisów prawnych związanych z realizacją projektów ekologicznych powodujące duże ryzyko inwestycyjne w realizacji przedsięwzięć ekologicznych, w tym innowacji;
- Obniżanie się poziomu wód spowodowane zmianami klimatycznymi lub czynnikami antropogenicznymi;
- Eutrofizacja wód śródlądowych;
- Wzrost częstotliwości występowania katastrof naturalnych, klęsk żywiołowych i poważnych awarii;
- Wzrost obszarów objętych pustynnieniem, podtopienie lub innymi zagrożeniami środowiskowymi spowodowanymi zmianami klimatu;
- Presja gatunków obcych i inwazyjnych;
- Nieosiągnięcie wskaźników związanych z odzyskiem i recyklingiem odpadów;
- Dzikie wysypiska odpadów;
- Zanieczyszczenie obszarowe gleb pochodzenia rolniczego;
- Erozja gleb;
- Przekształcenia litosfery związane z eksploatacją węgla brunatnego, wapieni, piasków formierskich i surowców szklarskich.

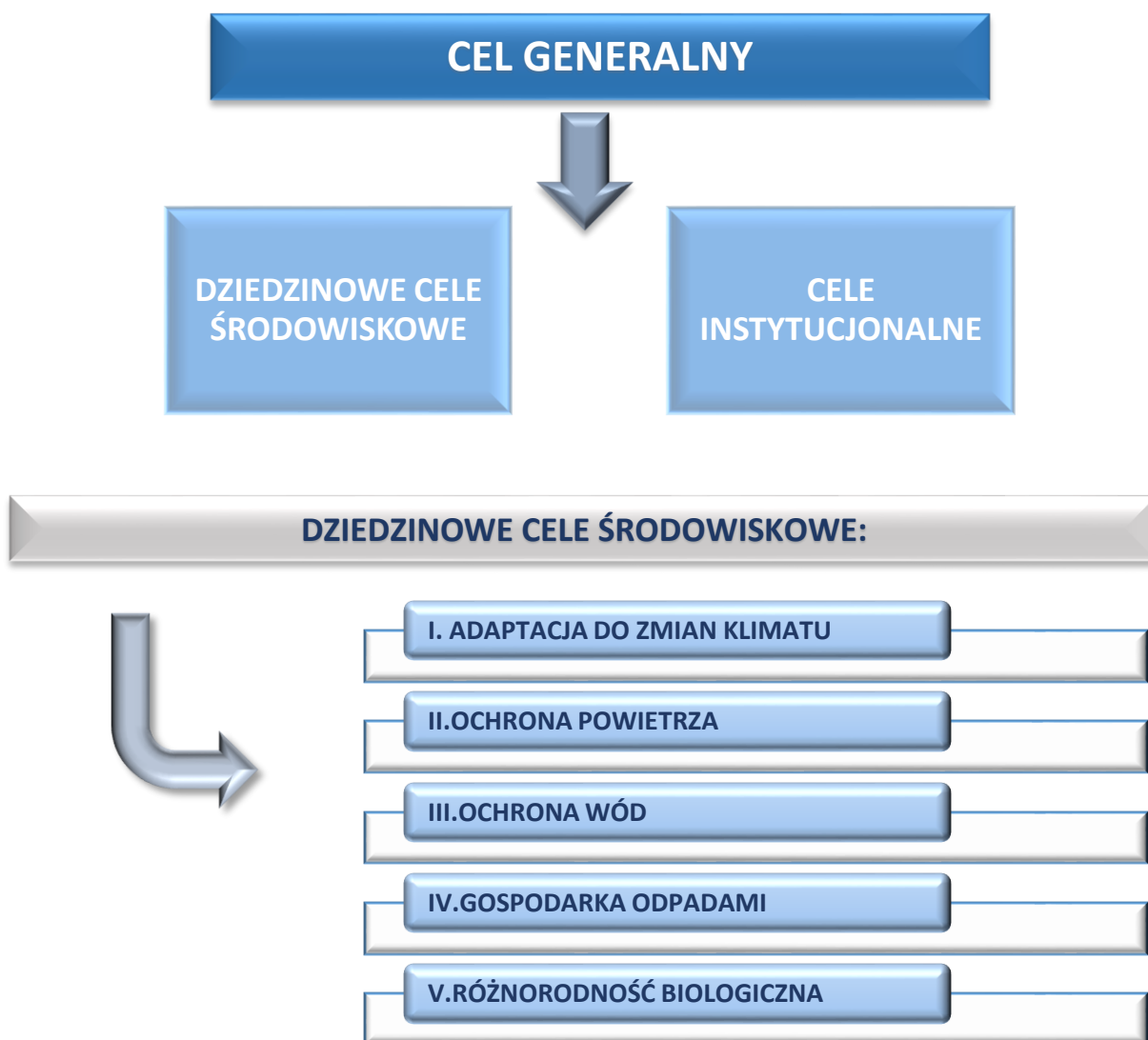
14. REALIZACJA STRATEGII 2017-2020

Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi na lata 2017-2020 została przyjęta uchwałą nr 70/IX/2016 Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi z dnia 26 września 2016 r.

Zgodnie ze Wspólną Strategią, cel generalny WFOŚiGW w Łodzi do 2020 r. był realizowany w ramach **pięciu dziedzinowych celów środowiskowych** oraz poprzez **cele instytucjonalne** wynikające z przeprowadzonej analizy SWOT WFOŚiGW w Łodzi.

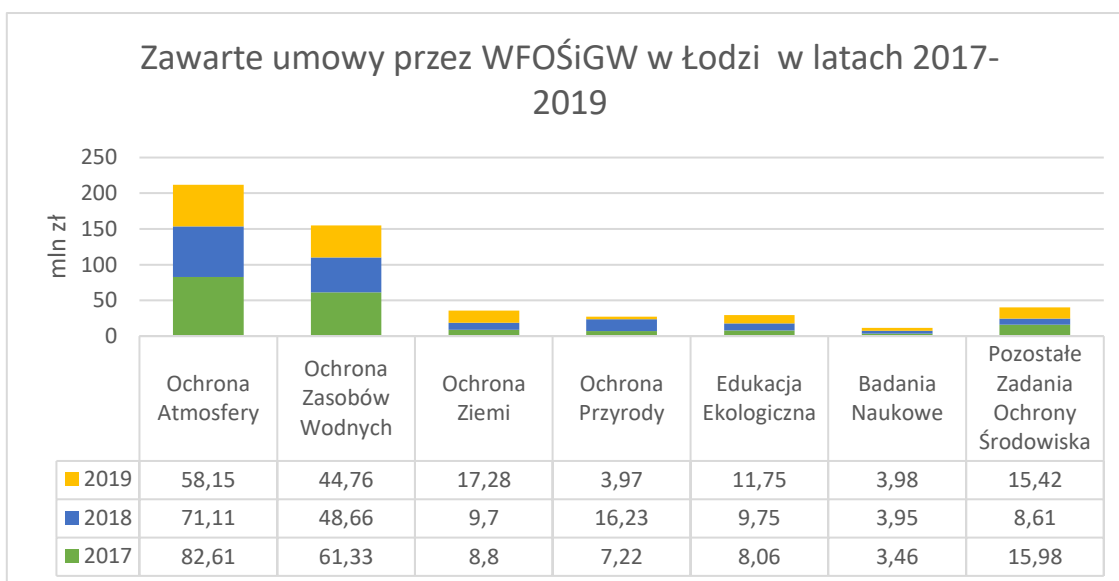
Przyjęto, iż w okresie obowiązywania Strategii środki Funduszu miały być kierowane w pierwszej kolejności na działania w następujących obszarach:

CELAMI HORYZONTALNYMI Funduszu realizowanymi w każdym z dziedzinowych celów środowiskowych dotychczasowej Strategii były:

- poprawa stanu środowiska poprzez wsparcie **realizacji zobowiązań środowiskowych**, w szczególności wynikających z Traktatu Akcesyjnego;
- **pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej** niepodlegających zwrotowi, przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną;
- wdrażanie **innowacji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej**, poprawa efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, niskoemisyjność gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy, w tym rozwoju nowych technik i technologii służących między innymi racjonalnej gospodarce zasobami naturalnymi, zapobieganiu powstawaniu lub ograniczeniu emisji do środowiska;
- **zrównoważone, efektywne korzystanie z zasobów**, w tym z surowców pierwotnych;
- **wzrost świadomości ekologicznej** mieszkańców województwa łódzkiego poprzez edukację ekologiczną.

Osiągnięte cele środowiskowe zostały przedstawione w załączniku nr 1 do niniejszej Strategii.

Dla realizacji powyższych zamierzeń w latach 2017-2020 wprowadzono **CELE INSTYTUCJONALNE** tj.:

Utrzymanie wysokiego poziomu zaufania i zadowolenia beneficjentów

WSKAŹNIK: Średnia ocena przyznana przez beneficjentów w ankiecie – co najmniej 4 (w skali od 1 do 5)

Średnia ocena przyznana przez beneficjentów w ankiecie w 2019 r. jest wyższa od 4 i wynosi 4,6.

Realizując ten cel Fundusz: uprościł procedury dotyczące pozyskiwania środków finansowych, wprowadził modyfikacje w formularzach wniosków, organizował i uczestniczył w spotkaniach mających na celu przybliżenie zasad dofinansowywania przedsięwzięć ze środków Funduszu oraz zasad jego funkcjonowania, ogłaszał Konkursy o nagrody i dotacje dedykowane różnym grupom odbiorców, na bieżąco dokonywał monitoringu strony internetowej pod kątem zawartości informacji i nawigacji.

Utrzymanie i doskonalenie wdrożonego zintegrowanego systemu zarządzania jakością ISO 9001, środowiskowego ISO 14001 oraz EMAS

WSKAŹNIK: Pozytywne wyniki kolejnych certyfikacji

W latach 2017-2019 zintegrowany system zarządzania był utrzymywany i doskonalony.

W dniach 18–20 września 2019 r. jednostka certyfikująca Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. przeprowadziła I audyt nadzoru Zintegrowanego System Zarządzania na zgodność z wymaganiami norm: PN-EN ISO 9001:2015-10, PN-EN ISO 14001:2015-09 i Systemu Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym oraz w zakresie weryfikacji i walidacji Deklaracji Środowiskowej EMAS za rok 2018.

Na podstawie dokumentacji audytu i rekomendacji audytora wiodącego Zarząd PCBC S.A. podjął decyzję o utrzymaniu certyfikatu. W październiku 2019 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska podjął decyzję utrzymującą WFOŚiGW w Łodzi w rejestrze organizacji zarejestrowanych w krajowym systemie ekozarządzania i audytu EMAS.

Rozszerzenie oferty finansowania projektów realizowanych przez osoby fizyczne

WSKAŹNIK: Wprowadzenie nowych programów, form finansowania itp.

Realizując ten cel:

- W grudniu 2016 r. został przyjęty Program Priorytetowy Ograniczenia Niskiej Emisji. Wdrożenie programu w latach 2017-2018. Program skierowany był do jednostek samorządu

terytorialnego. Za ich pośrednictwem osoby fizyczne skorzystały z dofinansowania. W ramach zawartych umów zlikwidowano łącznie 3.066 szt. kotłów węglowych i zainstalowano 2.891 szt. nowych, niskoemisyjnych kotłów, przy wsparciu dotacyjnym rozliczonym na łączną kwotę 19,1 mln zł;

- W marcu 2018 r. został przyjęty Program Priorytetowy Ograniczenia Niskiej Emisji- edycja II. Wdrożenie programu w latach 2018-2019. Program skierowany był do jednostek samorządu terytorialnego. Za ich pośrednictwem osoby fizyczne skorzystały z dofinansowania. W ramach ww. Programu wdrażanego w latach 2018-2019 Fundusz, na koniec 2019 roku, rozliczył Beneficjentom umowy na łączną kwotę 18,3 mln zł. W efekcie realizacji Programu 2.209 starych wysokoemisyjnych kotłów zostało zastąpionych przez 2.148 nowych, ekologicznych źródła ciepła;
- We wrześniu 2018 r. Fundusz ogłosił nabór wniosków do Programu „Czyste powietrze” w ramach udostępnienia środków z NFOŚiGW. Program skierowany jest do osób fizycznych będących właścicielami domów jednorodzinnych oraz osób posiadających zgodę na rozpoczęcie budowy budynku jednorodzinne. W ramach powyższego programu w roku 2019 do Funduszu wpłynęło 6.116 wniosków na łączną kwotę 121,1 mln zł. W roku 2019 rozpatrywane były również wnioski złożone w 2018 r. w ilości 1.211 na łączną kwotę 27,2 mln zł. łącznie w 2019 r. zawartych zostało 3.358 umów pożyczek i dotacji na kwotę 64,8 mln zł, w tym ze środków WFOŚiGW w Łodzi 337 umów dotacji na kwotę 5,0 mln zł oraz 119 umów pożyczek na kwotę 3,1 mln zł;
- W roku 2019 WFOŚiGW w Łodzi wprowadził Program priorytetowy dla osób fizycznych na wykonanie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie województwa łódzkiego w latach 2019-2020. W ramach ww. Programu w roku 2019 wpłynęło 105 wniosków na kwotę 608.8 tys. zł, zawartych zostało 78 umów dotacji na łączną kwotę 460,4 tys. zł;
- W czerwcu 2019 r. został przyjęty przez WFOŚiGW w Łodzi do wdrażania Program Priorytetowy NFOŚiGW pn.: „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie”. W dniu 1 lipca 2019 r. nastąpiło podpisanie porozumień o współpracy pomiędzy wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej i Krajową Stacją Chemiczno-Rolniczą, na mocy których okręgowe stacje przyjęły na siebie zadania z zakresu gromadzenia kompletnych wniosków, ich oceny formalnej i merytorycznej, a także sprawdzenie zakupionego wapna nawozowego lub środka wapnującego oraz przyjętych dawek mających poprawić stan środowiska rolnego. Do końca 2019 r. okręgowe stacje chemiczno-rolnicze przekazały do Funduszy 752 wnioski na kwotę 2,16 mln zł. Do momentu wyczerpania limitu pomocy „de minimis” w dniu 13.11.2019 r. zostało zawartych ze środków WFOŚiGW w Łodzi 30 umów na łączną kwotę 147,8 tys. zł.

Podnoszenie kompetencji pracowników

WSKAŹNIK: wskaźnik ilości szkoleń na pracownika w poszczególnych latach – co najmniej 1.

W latach 2017-2019 wskaźnik szkoleń przypadających na jednego pracownika wynosił powyżej 1.

Wdrożenie systemu elektronicznego obiegu dokumentów wewnątrz Funduszu

WSKAŹNIK: Wprowadzenie elektronicznego obiegu dokumentów

W 2018 r. wfośiGW oraz NFOŚiGW planowały powołanie zespołu roboczego w celu zakupu wspólnego oprogramowania. W związku z powyższym w roku 2019 nie została podjęta w WFOŚiGW w Łodzi decyzja o zakupie nowego programu informatycznego, (ani modernizacji w tym zakresie obecnego programu firmy PROLAN) umożliwiającego przejście na elektroniczny obieg dokumentów. Cel ten WFOŚiGW w Łodzi planuje zrealizować w kolejnych latach.

Stworzenie bardziej przyjaznej strony internetowej

WSKAŹNIK: Średnia ocena przyznana przez beneficjentów w ankiecie – co najmniej 3 (w skali od 1 do 4).

W styczniu 2019 r. zgodnie z planowanym terminem została uruchomiona nowa strona internetowa WFOŚiGW w Łodzi. Po jej uruchomieniu i kilkumiesięcznej obsłudze przygotowano ankietę ewaluacyjną dla Beneficjentów Funduszu, której celem było uzyskanie informacji na temat jej funkcjonowania, czytelności i łatwości w obsłudze. Przygotowane pytania dot. m.in. pozycjonowania w wyszukiwarce, nawigacji i intuicyjności, łatwości w odszukiwaniu informacji oraz estetyki. Ankieta została wysłana do 282 podmiotów (tj. 177 gmin, 24 powiatów, 20 PEC/ZEC oraz 61 spółdzielni mieszkaniowych). Zwrotnie do Funduszu wpłynęły zwrotnie 123 ankiety i na ich podstawie przeprowadzono ewaluację. Ogólna średnia ocena przyznana przez beneficjentów w odpowiedzi na cztery pytania dotyczące oceny strony internetowej wynosi 3,18, w więc była wyższa od 3 (w skali od 1 do 4).

Uporządkowanie bazy efektów ekologicznych i skorelowanie jej z bazą wprowadzoną w ramach Wspólnej Strategii działania NFOŚiGW i wojewódzkich funduszy na lata 2017-2020

WSKAŹNIK: Zgodność baz efektów ekologicznych w zakresie wskaźników wspólnych dla systemu funduszy

W latach 2017 – 2018 wskaźniki wskazane Wspólną Strategią zostały wprowadzone i ujednolicone. W 2019 r. zostały podjęte działania mające na celu dostosowanie możliwości raportowania wskaźników wynikających z obsługiwanych programów realizowanych ze środków WFOŚiGW w Łodzi i NFOŚiGW.

Zwiększenie świadomości społeczeństwa w obszarze efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii oraz wsparcie w przygotowaniu i wdrażaniu inwestycji w zakresie EE i OZE poprzez udział w projekcie pn. „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”.

WSKAŹNIK: Ilości działań edukacyjno-szkoleniowych (porady, konsultacje, szkolenia) skierowanych do jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego i innych podmiotów na poziomie 3 tys. szt.

W 2019 r. udzielono 4.403 konsultacji i przeszkolono 2.019 osób (od początku projektu „Doradztwa” tj. od 2016 r. udzielono 6.273 konsultacji). Projekt Doradztwa Energetycznego jest w trakcie realizacji.

WSKAŹNIK: Ilości Planów Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN) objętych wsparciem doradczym dla co najmniej 80% jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego.

Na koniec 2019 r. wskaźnik ilości gmin objętych wsparciem w przygotowaniu PGN wyniósł 89,8%. W 2019 r. zostało zweryfikowanych 9 nowych PGN i 25 aktualizacji. Zweryfikowane PGN-y posiadało 159 gmin z województwa. Wskaźnik został osiągnięty.

15. ZAŁOŻENIA FINANSOWE

Założenia finansowe przyjęte w niniejszej Strategii stanowią będą podstawą do sporządzania rocznych planów działalności, w tym planów finansowych Funduszu w kolejnych latach jej obowiązywania. Ponieważ zostały one opracowane na podstawie stanu wiedzy z roku 2020, należy zastrzec możliwość wystąpienia odchyleń w stosunku do zaplanowanych szacunków, spowodowanych przez:

- wystąpienie zdarzeń losowych (klęski żywiołowe, kryzysy gospodarcze) oraz okoliczności wynikających z ryzyk wdrażanych projektów inwestycyjnych współfinansowanych bezzwrotnymi środkami Unii Europejskiej;
- rozwijanie współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- zmiany przepisów prawnych, w szczególności w zakresie przychodów i wydatków Funduszu.

Prognoza finansowa do Strategii działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi na lata 2021-2024 zakłada, iż WFOŚiGW w Łodzi będzie dążyć do:

- zdolności do regulowania podjętych zobowiązań finansowych;
- koncentracji pomocy finansowej na cele i działania określone w Strategii;
- przygotowania oferty finansowej pozwalającej na pełną absorpcję środków europejskich przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w tym również finansowanie tzw. krajowego wkładu własnego;
- rozdysonowania do maksymalnych wysokości:
 - puli środków przyjmowanych w ramach rocznego planu finansowego wsparcia (kwota planowanych umów do zawarcia w danym roku), przeznaczonych na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska w różnych formach,
 - kwot wypłat ujętych w rocznych planach finansowych;
- utrzymania struktury wypłat w finansowaniu ochrony środowiska z przewagą finansowania zwrotnego (pożyczkowego) nad bezzwrotnym (dotacyjnym tj. dotacje, umorzenia, nagrody, przekazanie środków państwowym jednostkom budżetowym);
- wypłacania na zadania proekologiczne kwot wyższych niż uzyskane z opłat i kar środowiskowych;
- zapewnienia płynności finansowej Funduszu.

Zakłada się, w okresie realizacji Strategii łącznie na dofinansowanie w różnych formach, Fundusz przeznaczy środki na poziomie do 1 mld złotych, z przewagą wsparcia finansowego w formie zwrotnej. Kwota ta ma charakter indykatorywny i ostatecznie zależeć będzie od różnych czynników, uwzględniających aktualne zapotrzebowanie potencjalnych Wnioskodawców, poziom realizacji celów określonych w Strategii i limitowana będzie wysokością wypłat dotacyjnych określonych w Rocznym Planie Finansowym.

Polityka finansowa Funduszu wynikająca m.in. z założeń przyjętych do Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2021-2024 ukierunkowana będzie na realizację długofalowych zadań wynikających z obowiązujących aktów prawnych.

16. ANALIZA SWOT WFOŚiGW W ŁODZI

MOCNE STRONY:

wszelkie fakty mające pozytywny wpływ na działalność Funduszu, które Fundusz może kształtować sprawczo, a więc może nimi zarządzać

POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY:

- kompetentna i wykwalifikowana kadra, z dużą praktyką zawodową oraz doświadczenie instytucjonalne umożliwiające właściwą realizację zadań, w tym w zakresie wdrażania i zarządzania programami operacyjnymi Unii Europejskiej;
- Zintegrowany System Zarządzania zgodny z normą PN-EN ISO 9001:2015, uwzględniający wymagania środowiskowej normy PN-EN ISO 14001:2015, certyfikat EMAS;
- współtworzony z NFOŚiGW stabilny, spójny system finansowania działań proekologicznych pozwalający na redystrybucję kar i opłat za korzystanie ze środowiska na terenie, z którego pochodzą.

DZIAŁALNOŚĆ PODSTAWOWA I POTENCJAŁ FINANSOWY:

- wypracowane zasady gospodarki finansowej i procedur finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej, pozwalające na wypłacanie kwot wyższych niż uzyskiwane z opłat i kar środowiskowych;
- wiarygodność finansowa i stabilność potencjału finansowego Funduszu gwarantująca współfinansowanie znacznego zakresu przedsięwzięć;
- wieloletnie doświadczenie w finansowaniu przedsięwzięć ochrony środowiska i gospodarki wodnej, bliska współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami ochrony środowiska, bankami i przedsiębiorcami sprawiająca, że Fundusz jest wiodącą instytucją finansującą proekologiczne przedsięwzięcia wspierające wdrażanie wojewódzkich i krajowych polityk środowiskowych;
- zorientowanie na Beneficjenta oraz terytorialna bliskość do Beneficjentów i znajomość środowiskowych aspektów rozwoju kraju i rozwoju województwa, potrzeb i problemów beneficjentów oraz planów inwestycyjnych w województwie;
- elastyczność i możliwość szybkiego reagowania na bieżące wyzwania i potrzeby;
- różnorodne formy dofinansowania dostosowane do specyfiki celów i potrzeb beneficjentów, oparte na przejrzystych, akceptowanych przez krajowe instytucje kontrolne procedurach;
- otwartość na zmiany i elastyczność podejścia w zakresie ekoinnowacji;
- realizacja wspólnych programów z NFOŚiGW pozwalająca na zwiększenie budżetu, objęcie pomocą większej liczby Beneficjentów oraz uzyskanie większego efektu ekologicznego i rzeczowego;
- podejście niekomercyjne - kierowanie się przy udzielaniu dofinansowania na zadania proekologiczne interesem środowiskowym i publicznym, a nie wyłącznie opłacalnością przedsięwzięć przy zastosowaniu zobiektywizowanego, bezstronnego procesu przyznawania dofinansowania;
- mobilizowanie na rzecz środowiska środków z innych źródeł (efekt dźwigni).

SŁABE STRONY:

wszelkie fakty mające negatywny wpływ na działalność Funduszu, które Fundusz może kształtować sprawczo - może nimi zarządzać

POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY:

- niejednorodność i słabość cyfrowej wymiany informacji i dobrych praktyk między instytucjami finansującymi zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- wymagający poprawy i rozbudowy cyfrowy system obsługi beneficjentów i e-obługi – PORTAL BENEFICJENTA (pożyczki, dotacje, przekazanie środków pjb, umorzenia – generator wniosków o dofinansowanie, elektroniczny system rozliczeń, komunikacja).

DZIAŁALNOŚĆ PODSTAWOWA I POTENCJAŁ FINANSOWY:

- rozbudowana dokumentacja związana z przyznawaniem i rozliczaniem dofinansowania przedsięwzięć proekologicznych oraz w procesach wewnętrznych w Funduszu;
- niejednorodny, wymagający aktualizacji w skali kraju, system ewidencjonowania i raportowania efektów ekologicznych;
- wymagający poprawy proces wymiany informacji wewnątrz Funduszu i dobrych praktyk.

ZAGROŻENIA:

fakty mające negatywny wpływ na działalność Funduszu, których Fundusz nie może kształtować sprawczo, może jedynie na nie reagować

- niekorzystne dla Funduszu zmiany w przepisach prawa m.in. zmierzające do likwidacji lub centralizacji systemu funduszy, ograniczające wpływy finansowe, katalog finansowanych zadań i samodzielność wojewódzkich funduszy ochrony środowiska, w tym m.in. poprzez:
 - tworzenie nowych podmiotów w systemie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które mogą przejąć część kompetencji funduszy,
 - zmienność stawek i terminów przekazywania opłat za korzystanie ze środowiska ustalanych przez właściwego ministra ds. środowiska;
- ograniczanie możliwości przyznawania dofinansowania przedsiębiorcom ze względu na przepisy prawa wspólnotowego i przepisy krajowe dotyczące zasad udzielania pomocy publicznej;
- ograniczanie dochodów publicznych, zmniejszanie potencjału do podejmowania inwestycji proekologicznych oraz możliwości zaciągania zobowiązań przez samorządy terytorialne, jednostki budżetowe, a także przedsiębiorców;
- mniejsza skłonność beneficjentów do podejmowania ryzyka inwestycyjnego powodowana czynnikami zewnętrznymi np. aktualnym „zamrożeniem” gospodarki polskiej i światowej;
- rosnąca konkurencja sektora bankowego w zakresie możliwego finansowania pożyczkowego w warunkach niskich stóp procentowych;
- spowolnienie gospodarki światowej i polskiej spowodowane np. pandemią Covid 19.

SZANSE:

wszelkie fakty mające pozytywny wpływ na działalność Funduszu, których Fundusz nie może kształtować sprawczo (a więc, może jedynie na nie reagować)

- zachowanie samodzielności funkcjonowania Funduszu i zdecentralizowanego systemu pobierania i dystrybucji kar i opłat za korzystanie ze środowiska pozwalające na pozostawienie środków na rynku, z którego pochodzą (sprawiedliwe i lokalne realokowanie środków) i utrzymanie wysokiego poziomu zaufania i zadowolenia Beneficjentów;
- przewidywany znaczny strumień środków finansowych unijnych z nowej perspektywy 2021-2027 na zadania ochrony środowiska i wynikająca z nich szansa dotycząca uczestnictwa Funduszu we wdrażaniu polityk i strategii krajowych i regionalnych oraz ze Strategii Europejski Zielony Ład;
- rozszerzenie obszaru funkcjonowania Funduszu o działalność wpierającą Wnioskodawców i Beneficjentów – szkolenia, doradztwo;
- nowe obszary zrównoważonego rozwoju: innowacje i nowe technologie, gospodarka o obiegu zamkniętym;
- rosnąca świadomość ekologiczna: samorządów terytorialnych, instytucji publicznych, podmiotów gospodarczych organizacji pozarządowych i społeczeństwa, jak również ciągły wzrost wagi problematyki ochrony środowiska;
- poprawa ścisłości kar i opłat za korzystanie ze środowiska;

- wzrastające zapotrzebowania na środki finansowe przeznaczone na odnawialne źródła energii oraz na inwestycje ukierunkowane na ochronę środowiska, m.in. wynikające z konieczności wypełnienia zobowiązań nałożonych na Polskę po wejściu do Unii Europejskiej;
- zwiększenie możliwości dotarcia do potencjalnych beneficjentów zarówno z informacją oraz dofinansowaniem, nie obciążając organizacyjnie Funduszu poprzez wykorzystanie programów parasolowych i włączenie do dystrybucji jednostek samorządu terytorialnego w ramach programów skierowanych do klienta masowego;
- współpraca z instytucjami publicznymi i bankami komercyjnymi;
- wzrastające zapotrzebowanie i zwiększenie chęci potencjalnych wnioskodawców do uwzględniania aspektów ekologicznych w procedurach udzielania zamówień publicznych;
- rozwój e-usług dla Beneficjentów.

17. CELE STRATEGICZNE

Założenia niniejszej Strategii wynikają ze „Wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2021-2024”, w której wskazano wizję przedstawiającą system funduszy ochrony środowiska współpracujących wzajemnie wraz z interesariuszami ochrony środowiska. System ten ma skutecznie i elastycznie wspierać swoich beneficjentów w realizacji wysokiej jakości przedsięwzięć służących poprawie stanu środowiska i zrównoważonemu gospodarowaniu jego zasobami, stale podnosząc efektywność swoich działań.

WIZJA: PEWNY PARTNER – IMPULS DLA ŚRODOWISKA

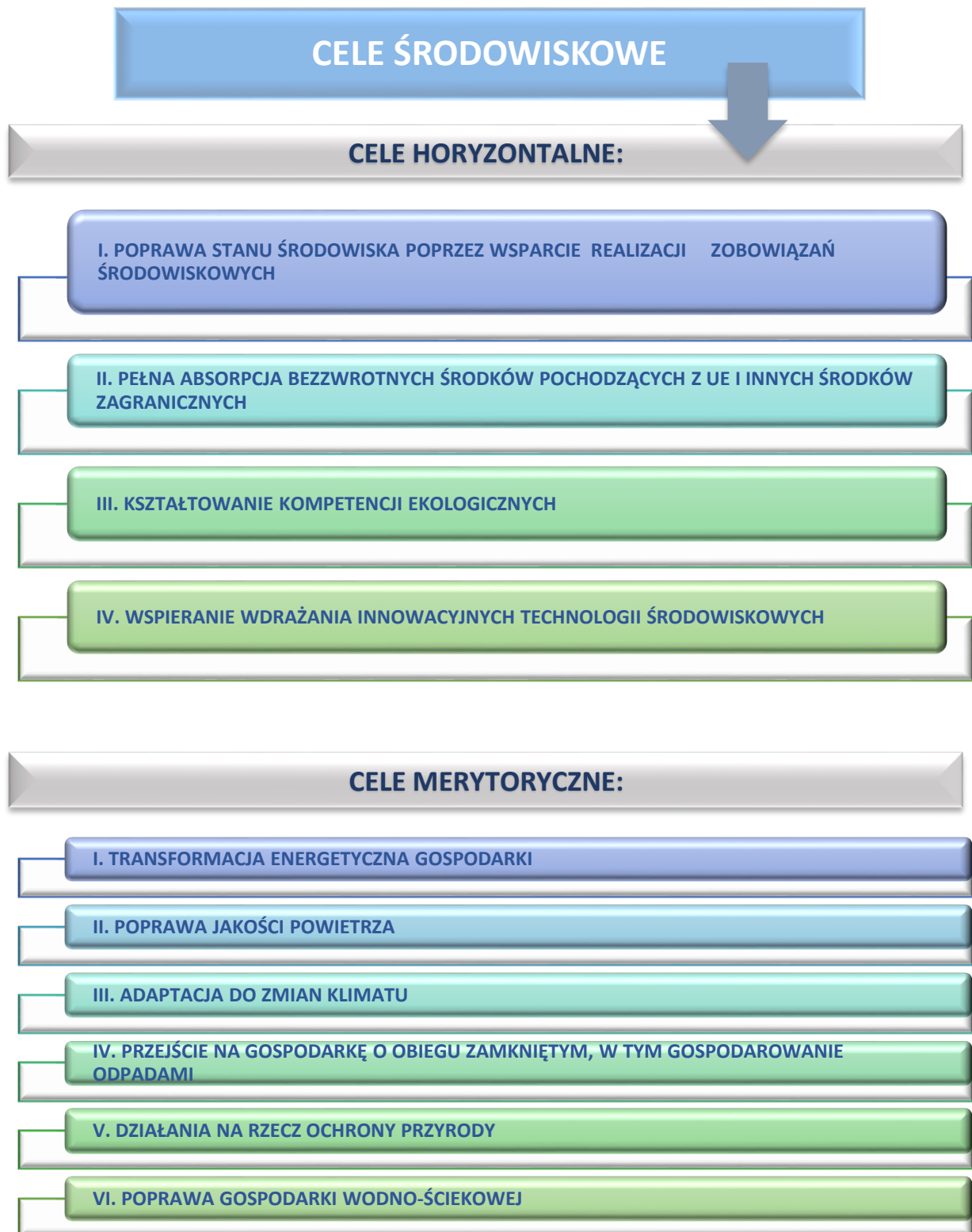
WFOŚiGW w Łodzi będzie realizował powyższą wizję w oparciu o następujące wartości:

Realizacja wspólnej wizji oraz wizji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi służy wdrażaniu misji brzmiącej:

SKUTECZNIE WSPIERAMY DZIAŁANIA NA RZECZ ŚRODOWISKA I TRANSFORMACJI
DO GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ
ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM ZASAD ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Wspólna Strategia tworzy ogólne ramy dla indywidualnych strategii poszczególnych Funduszy wskazując na najistotniejsze z ich punktu widzenia cele działalności (**horyzontalne i merytoryczne cele środowiskowe**).

Celami horyzontalnymi Funduszu realizowanymi w każdym z merytorycznych celów środowiskowych będzie:

- poprawa stanu środowiska poprzez wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych, w szczególności wynikających z prawa Unii Europejskiej;

- pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej i innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną;
- kształtowanie i wzmacnianie świadomości ekologicznej społeczeństwa, dzięki zwiększaniu poziomu kompetencji ekologicznych (tj. wiedzy o środowisku, praktycznych umiejętności oraz proekologicznej motywacji do zmiany postaw i codziennych zachowań);
- wdrażanie innowacji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii, gospodarki o obiegu zamkniętym (w tym ocen cyklu życia – ang. LCA), niskoemisyjności gospodarki oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy, rozwoju nowych technik i technologii służących między innymi racjonalnej gospodarce zasobami naturalnymi, zapobiegania powstawaniu lub ograniczenie emisji do środowiska.

Cele merytoryczne środowiskowe odwołują się i ostatecznie zależą od obowiązujących dla nich dokumentów strategicznych i mogą podlegać modyfikacji w wyniku wprowadzania i aktualizacji odpowiednich strategii, polityk, programów środowiskowych na poziomie regionalnym i krajowym. Wskaźniki ekologiczne i rzeczowe planowane do osiągnięcia z zawartych umów w latach 2021-2024 stanowią załącznik nr 2 do niniejszej Strategii. Poniżej opisano poszczególne cele merytoryczne zaplanowane do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

18. TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA

Transformacja energetyczna to przejście od gospodarki zależnej od energii w znacznym stopniu opartej na paliwach kopalnych i o wysokich kosztach eksploatacji, do gospodarki, która polega głównie na nakładach inwestycyjnych, np. w systemy energii odnawialnej i efektywne urządzenia końcowego wykorzystania energii oraz właściwego zarządzania potencjałem jej wytwarzania i późniejszego wykorzystania. Wiąże się z tym odmienny rodzaj planowania inwestycji, ale też dążność do zwiększenia samowystarczalności gospodarki. Potrzebne jest też efektywne wsparcie dla rozwijania i wdrażania nowych technologii.

Założenia do transformacji energetycznej gospodarki:

- modernizacja części starych, dużych jednostek kotłowych, które w nadchodzących latach przestaną spełniać wymogi dotyczące emisyjności lub też ich eksploatacja dobiegnie końca z przyczyn technicznych, zamiast budowy nowych źródeł węglowych;
- zastępowanie w miarę możliwości bloków węglowych elektrociepłowni przez bloki gazowe, tam gdzie jest możliwość doprowadzenia gazociągu o odpowiedniej mocy;
- zastąpienie elektrowni źródłem zeroemisyjnym lub niskoemisyjnym;
- wspieranie rozwoju elektroenergetyki, ciepłownictwa;
- budowa mniejszych, rozproszonych i elastycznych źródeł energii, pozostających w gestii samorządów w tym np. większych źródeł kogeneracyjnych opartych na gazie;
- wspieranie lokalnych (gminnych, powiatowych) inicjatyw dążenia do samowystarczalności energetycznej, np. dla gospodarstw rolnych w szczególności w zakresie biogazowi, czy też tworzenia spółdzielni energetycznych;
- zdecydowane wspieranie energetyki odnawialnej, zwłaszcza energetyki obywatelskiej w ramach rozwoju ruchu prosumenckiego;
- recykling odpadów organicznych poprzez fermentację beztlenową w procesie, w którym obok fermentatu służącego za nawóz powstaje biometan, należy rozważyć jego wykorzystanie zarówno w elektrowniach/ciepłowniach, jak i w transporcie oraz wprowadzenie go do sieci gazowej;
- poprawa efektywności energetycznej poprzez magazynowanie energii oraz modernizację sieci energetycznych, w tym rurociągów należących do systemów ciepłowniczych, sieci przesyłu energii elektrycznej i kompleksową termomodernizację budynków;
- wspieranie transportu opartego m.in. na wodorze oraz elektromobilności.

Kluczowe cele do realizacji:

- Wzrost ilości wytworzonej energii ze źródeł odnawialnych;
- Wzrost ilości wytwarzanej energii w skojarzeniu (wysokosprawna kogeneracja);
- Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej i finalnej;
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych.

19. POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA

Niezadawalająca jakość powietrza na terenie województwa łódzkiego, częste przekroczenia dopuszczalnych norm stężeń szkodliwych gazów i pyłów w sezonie grzewczym, jak również występujące w tym okresie zjawisko smogu, wymaga dalszego zintensyfikowania działań poprawiających tę niekorzystną sytuację. Ograniczenie niskiej emisji, przyczyniającej się do wielu problemów zdrowotnych będzie jednym z głównych priorytetów. Bardzo ważną kwestią będzie ograniczenie zużycia energii poprzez zwiększanie efektywności energetycznej zarówno w zasobach mieszkaniowych, jak i w przedsiębiorstwach. Kolejnym kierunkiem będzie dążenie do zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Szczególne preferencje w dofinansowaniu będą miały przedsięwzięcia realizowane na obszarach objętych programami ochrony powietrza.

Jako cel w Krajowym Planie na rzecz Energii i Klimatu przyjęto osiągnięcie w 2030 r. poziomu 70% gospodarstw domowych przyłączonych do sieci ciepłowniczej w gminach miejskich. Jako cel na 2040 r. wyznaczono, aby potrzeby ciepłe wszystkich gospodarstw domowych były pokrywane przez ciepło sieciowe oraz przez niskoemisyjne źródła ciepła.

W 2018 r. kryterium systemu efektywnego energetycznie spełnia tylko ok. 20% spośród systemów ciepłowniczych lub chłodniczych, które dostarczają ok. 85% ogólnego wolumenu ciepła systemowego w kraju. Przewiduje się, że w 2030 r. co najmniej 85% spośród systemów ciepłowniczych lub chłodniczych, w których moc zamówiona przekracza 5 MW spełniać będzie kryteria efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego.

Działania realizowane w ramach tego celu będą skupiały się głównie na:

- likwidacji starych, nieefektywnych źródeł ciepła, zastąpienie ich nowoczesnymi, niskoemisyjnymi urządzeniami, wykorzystaniu mniej emisyjnych paliw takich jak gaz, a tam gdzie możliwe wykorzystaniu ciepła sieciowego;
- zmniejszeniu energochłonności budynków poprzez prowadzenie prac termomodernizacyjnych, pozwalających na ograniczenie zapotrzebowania i zużycia energii cieplnej i elektrycznej;
- modernizacji źródeł i systemów zaopatrzenia w ciepło sieciowe, zmniejszeniu strat energii na przesyle;
- wzroście wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym ciepła z wód geotermalnych oraz promowanie prosumenckiej energetyki rozproszonej;
- wdrażaniu technologii mających na celu poprawę efektywności energetycznej w szczególności w przemyśle i gospodarce komunalnej.

Kluczowe cele realizacji:

- Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza takich jak: pyły PM10, PM2,5 tlenki azotu, dwutlenek siarki i benzo(a)piren;
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych;
- Wzrost ilości wytworzonej energii ze źródeł odnawialnych;
- Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej.

20. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Działania Funduszu w tym obszarze wpisują się w cele krajowe i będą kontynuacją dotychczasowych programów służących poprawie stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez oczyszczanie ścieków. To również realizacja i rozwój Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji, ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Polityka Ekologiczna Państwa 2030 określa w tym zakresie m.in. następujące cele:

- zwiększenie odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w stosunku do ludności ogółem do 85% z 70,5% (w 2017 r.);
- zwiększenie odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków do 86% z 73,6% (w 2017 r.).

Natomiast „Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód” jest jednym z kierunków interwencji dążącym do realizacji celu „Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego”.

Zagraniczne i krajowe środki finansowe będą konsekwentnie inwestowane w poprawę infrastruktury, dzięki temu będzie można w sposób efektywny korzystać z zasobów wodnych. Wpłynie to na lepsze zaopatrzenie mieszkańców w wodę i poprawę ogólnego stanu wód w kraju.

Kluczowymi celami w ramach gospodarki wodno-ściekowej są:

- poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zwiększenie ilości osób objętych ulepszonym systemem oczyszczania ścieków;
- efektywne i oszczędne korzystanie z zasobów wodnych;
- redukcja zanieczyszczeń w ściekach;
- zwiększenie liczby osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę.

Realizując powyższe cele Fundusz wspierać będzie działania obejmujące m.in.:

- budowę nowych oczyszczalni ścieków oraz modernizację i rozbudowę oczyszczalni już istniejących;
- budowę nowych sieci kanalizacyjnych oraz modernizację sieci już istniejących (ze szczególnym uwzględnieniem terenów poza aglomeracjami);
- wykonanie podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego;
- budowę lokalnych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nie objętych aglomeracjami;
- budowę nowych lub modernizację istniejących sieci wodociągowych (ze szczególnym uwzględnieniem terenów poza aglomeracjami);
- budowę nowych lub modernizację istniejących stacji uzdatniania wody i ujęć wody;
- budowę nowych lub modernizację istniejących sieci kanalizacji deszczowej wraz z systemami podczyszczającymi;
- optymalizację procesów produkcyjnych: modernizację linii technologicznych – zamknięty obieg wody, budowa infrastruktury umożliwiającej wykorzystanie deszczówki w procesach produkcyjnych.

21. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

Skutki zmian klimatu (wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych), występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu adaptacja do zmian klimatu poprzez zapewnienie gospodarowania zasobami środowiska oraz efektywne funkcjonowanie gospodarki i społeczeństwa jest jednym z priorytetów WFOŚiGW w Łodzi.

Ze zmianami klimatycznymi wiążą się niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych. Wprawdzie roczne sumy opadów nie ulegają zasadniczym zmianom jednak ich charakter staje się bardziej losowy i nierównomierny, czego skutkiem są dłuższe okresy bezopadowe, przerywane burzami z gradem oraz gwałtownymi i nawałnymi opadami. Poziom wód gruntowych będzie się obniżał, co negatywnie wpłynie na różnorodność biologiczną i formy ochrony przyrody w szczególności na zbiorniki wodne i tereny podmokłe. Zmiany będzie można zaobserwować również w porze zimowej, gdzie skróci się okres zalegania pokrywy śnieżnej i jej grubość, oraz nasili się proces ewaporacji, co wpłynie na spadek zasobów wodnych. Jednocześnie efektem zmian klimatu będzie zwiększanie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof, które będą miały istotny wpływ na obszary wrażliwe i gospodarkę. Podstawowe znaczenie będą miały ulewne deszcze niosące ryzyko powodzi i podtopień lub osuwisk. Coraz częściej można zaobserwować silne wiatry, a nawet towarzyszące im incydentalnie trąby powietrzne i wyładowania atmosferyczne, które mogą znacząco wpłynąć m.in. na budownictwo oraz infrastrukturę energetyczną i transportową.

Bezpośrednie negatywne skutki zmian klimatu to również nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód śródlądowych, zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego i wzrostu zanieczyszczeń powietrza oraz występowanie smogu kwaśnego (zimowego). To także większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej na cele chłodzenia i wiele innych.

Niewłaściwa gospodarka przestrzenna, w szczególności inwestowanie na terenach zagrożonych, w tym w strefach zalewowych rzek oraz zbyt niska pojemność retencyjna naturalna jak i sztucznych zbiorników, nie tylko w dolinach rzek, ogranicza skuteczne działania w sytuacjach nadmiaru lub deficytu wód powierzchniowych. Istnieje ryzyko, że w przyszłości zjawiska te będą występować ze zwiększoną częstotliwością. Wyniki przeanalizowanych scenariuszy wskazują na zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych wywołanych silnymi opadami mogących powodować zalewanie obszarów, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna. Przewidywane zmiany klimatyczne i związany z nimi wzrost częstotliwości i intensywności susz w rolnictwie spowodują wzrost zapotrzebowania na wodę do nawodniania. Szczególnie narażone na zjawisko występowania suszy jest województwo łódzkie.

Kluczowymi celami oraz planowanymi działaniami służącymi adaptacji do zmian klimatu i zabezpieczeniu Polski przed powodziami i suszami oraz rozwijaniu sprawnego systemu szybkiego reagowania na klęski żywiołowe są:

- **wzrost możliwości oszczędzania i retencjonowania wody**, w tym zagospodarowania wód opadowych;
- **wzmocnienie systemu ochrony przed skutkami zagrożeń naturalnych (powódź, susza) oraz poważnych awarii**, ukierunkowane na ochronę zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, w tym ochronę dóbr materialnych, zapobieganie suszy;
- **usprawnienie usuwania skutków zagrożeń naturalnych**, w tym rozpoznawanie zagrożeń, usuwanie ich skutków oraz wzmocnienie systemu ochrony ludności i środowiska naturalnego;
- **wzmocnienie wybranych elementów zarządzania środowiskiem, w tym monitoringu środowiska**, polegające m.in. na rozwoju systemu monitoringu środowiska oraz pomiaru, oceny i prognozowania stanu środowiska (gromadzenie, przetwarzanie i informowanie o środowisku) oraz na sprawnym informowaniu społeczeństwa o możliwych zagrożeniach.

Powyższe cele osiągnięte zostaną poprzez wspieranie działań polegających na:

- wsparciu inwestycji hydrotechnicznych, w tym zagospodarowania wód opadowych;
- budowie, modernizacji infrastruktury przeciwdziałającej skutkom zagrożeń naturalnych;
- budowie błękitno-zielonej infrastruktury;
- zwiększeniu powierzchni obszarów zieleni: parków, zieleńców i innych terenów zieleni szczególnie na terenach miejskich;

- wspieraniu działalności monitoringu środowiska;
- wspieraniu systemów ostrzegania przed zagrożeniami, w tym przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi;
- wsparciu doposażenia jednostek straży pożarnych na zakup pojazdów, urządzeń oraz sprzętu na potrzeby budowania potencjału tych jednostek.

22. PRZEJŚCIE NA GOSPODARKĘ O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, W TYM GOSPODAROWANIE ODPADAMI

Głównym celem gospodarowania odpadami jest ochrona środowiska przed zanieczyszczeniem odpadami, przede wszystkim poprzez zachowanie hierarchii sposobu postępowania z odpadami, mającej na celu propagowanie działań zapobiegających ich powstawaniu, a następnie wykorzystywanie odpadów jako źródła cennych surowców.

Dofinansowując zadania w ramach tego celu Fundusz będzie także wspierał wdrażanie optymalnych systemów selektywnego zbierania odpadów oraz efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku odpadów, w tym technologii pozwalających na recykling oraz odzysk energii zawartej w odpadach oraz komunalnych osadach ściekowych. Działania powyższe są niezbędne by wcielić w życie założenia gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ). Gospodarka w obiegu zamkniętym to koncepcja gospodarcza, w której produkty, materiały oraz surowce mają pozostawać w gospodarce tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów powinno być ograniczone do minimum. Ma to prowadzić do stworzenia zrównoważonej, niskoemisyjnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki. Idea ta uwzględnia wszystkie etapy życia produktu – od pozyskania surowca przez projektowanie produktu, jego produkcję, konsumpcję, zbieranie odpadów aż do ich zagospodarowania.

Znaczącym działaniem w ramach tego celu będzie również dofinansowanie działań ukierunkowanych na usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest w ramach „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009- 2032”. Właściwe gospodarowanie odpadami oraz ochrona powierzchni ziemi oraz także odpowiednie wykorzystanie surowców i dóbr naturalnych, a w tym samym dbałość o zasoby litosfery. Dlatego też Fundusz będzie wspierał inne działania mieszczące się ramach tego celu – takie jak regeneracyjna gleb zakwaszonych w wyniku oddziaływania czynników antropogenicznych.

Kluczowe cele do realizacji:

- racjonalne wykorzystanie zasobów;
- minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów;
- zwiększenie masy odpadów poddanych recyklingowi bądź innym procesom odzysku;
- ograniczenie masy składowanych odpadów;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania wyrobów zawierających azbest;
- regeneracja gleb zakwaszonych w wyniku oddziaływania czynników antropogenicznych;
- przywrócenie wartości użytkowych lub przyrodniczych terenom zniszczonym przez działalność człowieka.

Realizacji powyższych celów służyć będzie wspieranie przez Fundusz działań polegających na:

- wdrażaniu zasobooszczędnych technologii produkcji ograniczających ilość powstających odpadów oraz zmniejszających zużycie surowców;
- budowie infrastruktury służącej selektywnemu zbieraniu odpadów, w tym wspieranie zbiórki bioodpadów;
- budowie, rozbudowie lub modernizacji instalacji służących do recyklingu i zagospodarowania odpadów komunalnych;
- usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest;

- zakupie i wysiewie wapna nawozowego lub środków wapnujących;
- rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym zamkniętych składowisk odpadów.

23. DZIAŁANIA NA RZECZ OCHRONY PRZYRODY

Antropopresja, nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych, ekspansja obcych i inwazyjnych gatunków oraz zmiany klimatu, niszczą ekosystemy lub znacznie pogarszają ich stan. Pociąga to za sobą ogromne ryzyko dla przyrody oraz powoduje straty gospodarcze i społeczne.

Kluczowe cele do realizacji to:

- czynna i bierna ochrona gatunków, siedlisk i ekosystemów;
- zmniejszenie niekorzystnego wpływu gatunków obcych i inwazyjnych;
- zwiększanie terenów zieleni i nowe nasadzenia, z uwzględnieniem roślin miododajnych,
- prace pielęgnacyjne i zabezpieczające drzew;
- prowadzenie monitoringu przyrodniczego w celu lepszego poznania i zinwentaryzowania zasobów siedlisk i gatunków, a co za tym idzie lepszego zarządzania zasobami naturalnymi;
- tworzenie infrastruktury w celach edukacyjnych, ukierunkowania ruchu turystycznego i ograniczenia antropopresji na terenach objętych ochroną.

W ramach powyższych celów działania będą realizowane m.in. na terenach prawnie chronionych, głównie na obszarach parków krajobrazowych, Natura 2000 i w zabytkowych parkach województwa łódzkiego.

Stałym działaniem wspierającym ochronę przyrody będą projekty z zakresu edukacji ekologicznej.

24. CELE INSTYTUCJONALNE WFOŚiGW W ŁODZI

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT WFOŚiGW w Łodzi określono cele będące kontynuacją działań rozpoczętych w poprzednim okresie oraz wyznaczono nowe kierunki priorytetowe. Pozwolą one skutecznie zarządzać czynnikami wpływającymi na jego działalność, przyniosą poprawę efektywności działania i umożliwią realizację misji Funduszu wskazanej w niniejszej Strategii.

CEL	KRYTERIA OSIĄGNIĘCIA CELU (mierzone na koniec 2024 r.)
Utrzymanie wysokiego poziomu zaufania i zadowolenia wnioskodawców oraz beneficjentów	średnia ocena przyznana przez beneficjentów w ankiecie – co najmniej 4 (w skali od 1 do 5)
Sprawna obsługa wnioskodawców oraz beneficjentów	wprowadzenie nowych form komunikacji z Funduszem: czat z pracownikiem, Messenger, elektroniczna rejestracja na wydarzenia organizowane przez Fundusz (szkolenia, konferencje)
Poprawa komunikacji wewnętrznej	sukcesywna wymiana sprzętu komputerowego oraz doposażenie w sprzęt audio-video i telekomunikacyjny niezbędny do prowadzenia komunikacji zdalnej w liczbie nie mniejszej niż 10 sztuk rocznie, prowadzenie cyklicznych - co najmniej raz w miesiącu spotkań Zarządu z kadrą kierowniczą dotyczące działalności Biura Funduszu

CEL	KRYTERIA OSIĄGNIĘCIA CELU (mierzone na koniec 2024 r.)
Dotarcie z ofertą finansowego wsparcia Funduszu do jak największej liczby mieszkańców województwa łódzkiego oraz przedsiębiorców poprzez zintensyfikowanie działań promocyjno-informacyjnych	zrealizowanie w każdym roku co najmniej 3 kampanii promocyjno-informacyjnych o zasięgu wojewódzkim z wykorzystaniem różnych kanałów dystrybucji informacji (np. prasa, radio, telewizja, internet)
Utrzymanie i doskonalenie funkcjonującego zintegrowanego systemu zarządzania zgodnego z normami ISO 9001, ISO 14001, SPZK oraz EMAS	pozytywne wyniki kolejnych certyfikacji oraz walidacji deklaracji EMAS
Podnoszenie kompetencji pracowników	wskaźnik ilości szkoleń na pracownika w poszczególnych latach – co najmniej 1
Upraszczenie i uelastycznianie procedur oraz dokumentacji dotyczących przyznawania i rozliczania dofinansowania	umożliwienie składania wniosków i sprawozdań z osiągniętych efektów przez generator dla co najmniej 80% funkcjonujących programów/konkursów realizowanych ze środków WFOŚiGW w Łodzi
Doskonalenie funkcjonalności systemu informatycznego	średnia ocena przyznana przez pracowników w ankiecie – co najmniej 3 (w skali od 1 do 4)
Doskonalenie funkcjonalności i czytelności strony internetowej Funduszu	średnia ocena przyznana przez beneficjentów w ankiecie – co najmniej 3 (w skali od 1 do 4)
Rozszerzanie oferty finansowej Funduszu	co najmniej raz w roku przegląd i aktualizacja ogólnych zasad udzielania dofinansowania oraz dokumentów wewnętrznych regulujących przyznawanie wsparcia finansowego, programów priorytetowych pod kątem dostosowania ich do potrzeb wnioskodawców/beneficjentów
Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, wsparcie w przygotowaniu i wdrażaniu inwestycji w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE, w tym m.in. poprzez udział w projekcie pn. „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”.	wskaźnik liczby działań edukacyjno-szkoleniowych (m.in. porady, konsultacje, szkolenia, warsztaty, konkursy) skierowanych do jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego oraz innych podmiotów i osób fizycznych na poziomie 3 tys. szt. w ciągu roku

25. DZIAŁANIA KOMUNIKACYJNE, PROMOCYJNE I EDUKACYJNE FUNDUSZU

Różnorodność oferty finansowej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi wymaga odpowiedniej promocji oraz właściwej komunikacji zewnętrznej i wewnętrznej. Potencjał instytucjonalny Funduszu daje również wiele możliwości prowadzenia działań edukacyjnych i szkoleniowych.

Celami do realizacji są:

- kreowanie wizerunku Funduszu wraz z szeroką promocją obszarów i narzędzi wsparcia dla przedsięwzięć jakie oferuje;
- zapewnienie sprawnej komunikacji zewnętrznej i wewnętrznej Funduszu oraz poprawa komunikacji w ramach Wspólnej Strategii;
- prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych dla różnych grup odbiorców w formie szkoleń, konferencji, zajęć dla dzieci i młodzieży oraz ogłaszania i realizacji różnych konkursów.

W ramach wyżej wymienionych celów działania będą realizowane poprzez:

- kształtowanie wizerunku Funduszu jako instytucji przyjaznej Wnioskodawcom i partnerskiej dla jednostek samorządu terytorialnego;
- kształtowanie wizerunku Funduszu jako wojewódzkiego lidera systemu ochrony środowiska w działaniach inwestycyjnych jak i nieinwestycyjnych (np. edukacja ekologiczna) z wykorzystaniem nowych, internetowych platform społecznościowych;
- wzrost rozpoznawalności WFOŚiGW jako instytucji współfinansującej najważniejsze ekologiczne przedsięwzięcia infrastrukturalne w regionie łódzkim;
- komunikację zewnętrzną skierowaną do wytypowanych grup odbiorców w zakresie bieżącej działalności i oferty WFOŚiGW w Łodzi - z wykorzystaniem własnego potencjału komunikacyjnego Funduszu, jak i realizacji kompleksowych kampanii promocyjno-informacyjnych, z wykorzystaniem mediów i portali społecznościowych;
- komunikację wewnętrzną WFOŚiGW w Łodzi – zogniskowaną na sprawnym przepływie informacji na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej;
- prowadzenie wspólnych działań informacyjno-promocyjnych z wojewódzkimi i Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- stworzenie wspólnej platformy informatycznej do wymiany informacji pomiędzy funduszami ochrony środowiska;
- prowadzenie działalności edukacyjnej i szkoleniowej, w tym promowanie dobrych praktyk, z wykorzystaniem zdalnych form komunikacji;
- aktywizowanie i zachęcanie różnych grup potencjalnych odbiorców pomocy finansowej Funduszu, w szczególności podmiotów gospodarczych i organizacji pozarządowych do podejmowania inwestycji proekologicznych oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań przyjaznych środowisku;
- zachęcanie beneficjentów do uwzględniania aspektów ekologicznych w procedurze udzielania zamówień publicznych.

Monitoring ww. celów będzie prowadzony przez:

- cykliczne badania wizerunku Funduszu, świadczące o stopniu, w jakim realizowane działania i oferta Funduszu odzwierciedlają jego wizję i są kompatybilne z przyjętą misją;
- bieżący monitoring mediów i odpowiednio wczesne reagowanie w ramach działań public relations;
- cykliczne, co najmniej raz w roku, spotkania wizerunkowo-strategiczne poświęcone ocenie i planowaniu działań kształtujących wizerunek Funduszu;
- cykliczne co najmniej raz w roku, spotkania poświęcone ocenie i planowaniu działań edukacyjnych i szkoleniowych w ramach priorytetów i oferty Funduszu;
- wykorzystanie nowoczesnych metod komunikacji do podejmowania działań edukacyjno-promocyjnych.

Efektom tych działań będzie kompleksowe wsparcie realizacji założonych w Strategii celów horyzontalnych i merytorycznych celów środowiskowych. Działania promocyjne, komunikacyjne i edukacyjne będą aktualizowane i rozszerzone na okres spójny z niniejszą Strategią, tj. do 2024 roku.

Dla realizacji celów takich jak Transformacja energetyczna oraz Poprawa jakości powietrza szczególne znaczenie ma również udział Funduszu w projekcie „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE” tzw. „Projekt Doradztwa Energetycznego” – poddziałanie 1.3.3 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, wdrażany przez Narodowy Fundusz wraz z partnerami - 15 wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej i z Urzędem Marszałkowskim w Lublinie. Projekt ten ma przyczynić się do realizacji celów klimatyczno-energetycznych określonych

w „Krajowym Planie na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030”. W jego ramach utworzono sieć doradców, którzy udzielają konsultacji i obejmują wsparciem doradczym planowane do realizacji inwestycje efektywne energetycznie oraz ekonomicznie, a także pomagają w poszukiwaniu optymalnych źródeł finansowania przedsięwzięć. Doradcy opiniują gminne plany gospodarki niskoemisyjnej oraz organizują szkolenia i konferencje branżowe. Między innymi prowadzone są szkolenia dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego, energetyków gminnych oraz pracowników ośrodków pomocy społecznej, które przyczyniają się do wzmocnienia ich kompetencji. Doradcy prowadzą konsultacje dla wnioskodawców, związane z wdrażaniem nowych programów takich jak „Czyste Powietrze” i „Mój Prąd”, przyczyniając się w znaczącym stopniu do poszerzenia wiedzy o tych programach, a w konsekwencji do poprawy jakości składanych wniosków i większej dostępności oferowanych środków.

W Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi został wdrożony i jest doskonalony Zintegrowany System Zarządzania, zgodny z wymaganiami wynikającymi z norm PN-EN ISO 9001:2015; PN-EN ISO 14001:2015, Systemu Ekozarządzania i Audytu EMAS oraz Systemu Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym. Obejmuje on swym działaniem między innymi:

- monitorowanie wszystkich procesów pod kątem możliwości wystąpienia w nich ryzyk/ szans, zagrożeń korupcyjnych, a w przypadku wystąpienia ryzyk, podejmowanie właściwych środków zaradczych;
- przestrzeganie zasad i norm etycznych zapisanych w Kodeksie Etyki;
- analizę i nadzór nad pośrednimi i bezpośrednimi aspektami środowiskowymi oraz ustanawianie w tym obszarze celów środowiskowych, w szczególności w zakresie ograniczenia zużycia surowców oraz optymalizacji zużycia energii elektrycznej i ciepłej;
- zwiększanie skuteczności i efektywności procesów zapewniających doskonalenie Zintegrowanego Systemu Zarządzania.

Funkcjonowanie Systemu jest systematycznie nadzorowane poprzez audyty wewnętrzne i zewnętrzne oraz przeglądy zarządzania. Realizowane są cele ogólne Zintegrowanego Systemu Zarządzania, instytucjonalne oraz wskazane w Deklaracji Środowiskowej. Działania podejmowane przez Zarząd oraz Pracowników WFOŚiGW w Łodzi ukierunkowane są na osiąganie jak najwyższych standardów obsługi Beneficjentów, zaufaniu do funkcjonowania w zakresie przejrzystości i bezstronności podejmowanych decyzji.

26. WSPÓŁPRACA NARODOWEGO FUNDUSZU Z WOJEWÓDZKIMI FUNDUSZAMI

Współpraca Narodowego Funduszu z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej polega między innymi na realizacji ogólnopolskich programów priorytetowych. W ramach Strategii planowana jest jej kontynuacja i rozwój.

Przyjęty model współpracy obejmuje finansowanie przedsięwzięć ekologicznych łącząc środki z NFOŚiGW i wfośiGW. Wnioski o dofinansowanie składane są najczęściej w wojewódzkich funduszach które odpowiadają za przyznanie wsparcia i jego rozliczanie. Wspólnie realizowane są działania informacyjne, promocyjne oraz szkoleniowe. Ponieważ niektóre z realizowanych programów są kierowane do „masowego” Beneficjenta, podjęto współpracę z podmiotami takimi jak gminy, stacje chemiczno-rolnicze czy banki komercyjne.

Programy priorytetowe które WFOŚiGW w Łodzi od kilku lat realizuje we współpracy z NFOŚiGW to:

- 1) Program Priorytetowy „Czyste Powietrze”;
- 2) Program Priorytetowy „Moja Woda”;
- 3) Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie;

- 4) Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych;
- 5) Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 6) Budownictwo energooszczędne. Część 1) Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie.

1) Program „Czyste Powietrze”

Program „Czyste Powietrze”, skierowany jest do osób fizycznych, właścicieli lub współwłaścicieli jednorodzinnych budynków mieszkalnych i ma na celu poprawę efektywności energetycznej, zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do atmosfery.

Jego realizację zaplanowano do 2029 roku, planowany na ten cel budżet pożyczko-dotacyjny przekracza 103 mld złotych.

Zakres dofinansowania to przede wszystkim wymiana przestarzałych źródeł ciepła na paliwa stałe na bardziej przyjazne środowisku, takie jak pompy ciepła, kotły kondensacyjne gazowe lub olejowe, węzeł ciepły, ogrzewanie elektryczne, również kotłów na paliwo stałe (węgiel, biomasa), spełniających normy emisyjne. Ponadto dotacje udzielane w ramach programu mogą być przeznaczane na przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych budynku (ocieplenie przegród budowlanych i wymianę stolarki okiennej i drzwiowej), a od połowy maja 2020 r. również na mikroinstalację fotowoltaiczną.

Program uruchomiony został w wrześniu 2018 r. i był kilkakrotnie modyfikowany. Między innymi upraszczano dokumentację wniosku, uwzględniając uwagi i potrzeby instytucji zaangażowanych w jego wdrażanie i wnioskodawców, co miało na celu zwiększenie dostępności do środków finansowych.

W 2019 r. w realizację Programu „Czyste Powietrze” włączono gminy. Ich głównym zadaniem jest wstępne weryfikowanie wniosków pod kątem spełnienia wymagań określonych w Programie oraz podejmowanie działań doradczych dla swoich mieszkańców.

Współpraca z sektorem bankowym planowana jest w trzech aspektach: udostępnienia bankowości elektronicznej jako kanału do składania wniosków, finansowania pomostowego dla przedsięwzięć termomodernizacyjnych realizowanych przez gospodarstwa domowe oraz akcji marketingowej. Współpraca z bankami znacznie zwiększy szansę realizacji założonych w Programie celów. Współpraca powinna zostać sfinalizowana do końca 2020 roku.

Powszechny i masowy charakter Programu oraz założony cel jakim jest m.in. poprawa efektywności energetycznej w ponad 3 mln budynków, wymaga podjęcia przez Fundusze wspólnych dodatkowych działań, w ramach których planowane jest:

- powstanie platformy ekspertów energetycznych w ramach Programu Wspierania Reform Strukturalnych finansowanej ze środków Komisji Europejskiej;
- stworzenie i wdrożenie Centralnego Systemu Obsługi Programu „Czyste Powietrze”, który będzie wspierał jego efektywną realizację;
- powstanie listy urzędzeń, usług i materiałów kwalifikowanych do dofinansowania w formie dotacyjnej.

2) „Moja woda”

Program „Moja Woda” to kolejny program skierowany do właścicieli jednorodzinnych budynków mieszkalnych, uruchomiony w lipcu 2020 r. Podpisywanie umów o dotacje zaplanowano do 30 czerwca 2024 r., a wydatkowanie środków do końca 2024 r. Dotacja na zakup, montaż i uruchomienie instalacji pozwalających na zagospodarowanie i zatrzymanie wód opadowych i roztopowych na terenie nieruchomości wynosi do 5 tysięcy zł, nie więcej niż 80% kosztu całkowitego przedsięwzięcia. Dotację można przeznaczyć np. na przewody odprowadzające wody opadowe zebrane z rynien, wpustów do zbiornika nadziemnego lub podziemnego, zbiornik retencyjny oraz na elementy do nawadniania lub innego wykorzystania zatrzymanej wody.

Wnioski o dofinansowanie składane są do wojewódzkich funduszy ochrony środowiska, a zaplanowany budżet na wszystkie lata realizacji wynosi 100 mln złotych.

3) Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie

W ramach programu realizowane jest wsparcie dla działań regeneracyjnych gleb zakwaszonych w wyniku oddziaływania czynników antropogenicznych, o pH gleby poniżej lub równej 5,5.

Beneficjentami mogą być rolnicy prowadzący gospodarstwo rolne o powierzchni nie przekraczającej 75 ha, którzy otrzymują wsparcie za pośrednictwem WFOŚiGW.

Budżet dotacyjny Programu na lata 2019-2023 r. to do 300 mln złotych środków NFOŚiGW w skali ogólnopolskiej oraz dodatkowe środki wojewódzkich funduszy.

We wdrażanie programu zaangażowane są Stacje Chemiczno-Rolnicze, do których składane są wnioski o dotację.

4) Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych

Program jest realizowany od 2018 r. i jego celem jest wsparcie finansowe jednostek OSP oraz jednostek działających w zakresie ratownictwa wodnego i górskiego mające na celu zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych oraz specjalistycznego sprzętu.

W 2020 r. Program został poszerzony o Część 2) Dofinansowanie zakupu sprzętu i wyposażenia jednostek ochotniczych straży pożarnych z budżetem 16 mln zł, tj. po 1 mln zł dla każdego z funduszy.

5) Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest

Budżet całego programu w skali ogólnopolskiej na lata 2019-2023 wynosi 100 mln zł i jest przeznaczony na finansowanie dotacyjne dla przedsięwzięć polegających na demontażu, zbiórce, transporcie i unieszkodliwieniu odpadów zawierających azbest.

6) Budownictwo energooszczędne. Część 1) Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie

Program jest realizowany od 2018 r. Dotację na zadania związane z poprawą jakości powietrza poprzez ograniczenie lub uniknięcie emisji CO₂, mogą otrzymać zarejestrowane na terenie Rzeczypospolitej Polskiej podmioty prowadzące działalność leczniczą w zakresie stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych, podmioty prowadzące muzea wpisane do Państwowego Rejestru Muzeów, podmioty prowadzące domy studenckie, podmioty będące właścicielem budynku wpisanego do Rejestru zabytków oraz kościoły, kościelne osoby prawne lub związki wyznaniowe. W ramach współpracy wojewódzkie fundusze przejęły do realizacji część wniosków o dofinansowanie w formie dotacji, złożonych do NFOŚiGW. Fundusz w Łodzi w roku 2019 zawarł 7 umów o dofinansowanie w ramach powyższego programu.

Ponadto w ramach współpracy pomiędzy wojewódzkimi funduszami i NFOŚiGW będą realizowane działania wynikające ze Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy na lata 2021-2024 w ramach poszczególnych priorytetów tj.:

I. Priorytety w zakresie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej:

1. Koncentracja działań NFOŚiGW i WFOŚiGW na tworzeniu warunków do wsparcia wdrażania i pełnego wykorzystania dostępnych dla Polski środków europejskich na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Planowane działania:

- pełna kontraktacja i wydatkowanie środków z PO IiŚ 2014-2020;
- identyfikacja przedsięwzięć do wsparcia ze środków europejskich w nowej perspektywie finansowej (PO IiŚ, RPO, PROW);
- wsparcie potencjalnych beneficjentów w aplikowaniu o środki, w szczególności ze środków europejskich;
- wspólne i indywidualne współfinansowanie i prefinansowanie ze środków NFOŚiGW oraz wfośiGW wybranych przedsięwzięć (np. konsorcja), tworzenie list przedsięwzięć do finansowania ze środków NFOŚiGW i wfośiGW;
- upraszczanie procedur i stosowanie adekwatnych standardów aplikacyjnych w zakresie prefinansowania i współfinansowania przedsięwzięć;
- wykorzystanie możliwości wynikających z Projektu Doradztwa Energetycznego.

2. Zwiększenie wykorzystywania i efektywności dostępnych środków Funduszy.

Planowane działania:

- opracowanie i wdrożenie jednolitego systemu informatycznego ewidencji i monitorowania projektów współfinansowanych przez NFOŚiGW oraz WFOŚiGW;
- zwiększenie sprawności przebiegu procesów oceny wniosków oraz realizacji i rozliczania umów;
- optymalizacja zasad i warunków finansowych współpracy NFOŚiGW i WFOŚiGW, w tym koncentracja na wspólnym finansowaniu przedsięwzięć oraz współfinansowaniu wkładu krajowego w ramach przedsięwzięć finansowanych z bezzwrotnych środków europejskich, z zachowaniem struktury finansowania pozwalającej na poprawę efektywności wydatkowania środków finansowych zarówno przez NFOŚiGW, jak i WFOŚiGW;
- utrzymanie przewagi finansowania zwrotnego w całkowitych wydatkach na finansowanie ochrony środowiska ze środków własnych Funduszy;
- podjęcie działań w celu zwiększenia przychodów służących finansowaniu ochrony środowiska;
- optymalizacja zasad i warunków finansowych współpracy NFOŚiGW i WFOŚiGW na rzecz wsparcia celowościowego (środki z tzw. zobowiązań wieloletnich);
- wykorzystanie przez Fundusze potencjału BOŚ S.A.;
- rozwijanie instrumentów finansowych na rzecz poprawy dostępu do finansowania ze środków Funduszy (poręczenia, gwarancje, konsorcja);
- zapewnienie rozwiązań dla prezentacji efektów środowiskowych działalności Funduszy;
- w ramach programów skierowanych do klienta masowego włączenie do dystrybucji jednostek samorządu terytorialnego poprzez programy parasolowe.

II. Priorytety w zakresie komunikacji i obsługi beneficjentów:

1. Poprawa komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej.
2. Sprawna obsługa beneficjentów.

Planowane działania:

- opracowanie i wdrożenie systemu pozwalającego na wdrażanie projektów przy wykorzystaniu systemów informatycznych w całym cyklu życia projektu tj. od etapu wnioskowania po rozliczenie kosztów końcowych;
- prowadzenie wspólnych działań informacyjno-promocyjnych;
- realizacja szkoleń dla pracowników Funduszy;
- realizacja szkoleń dla beneficjentów ze szczególnym naciskiem na poprawne aplikowanie o środki finansowe, prowadzenie i rozliczanie zawartych umów;
- stworzenie wspólnej platformy informatycznej do wymiany informacji.

III. Priorytety w zakresie rozwoju systemu Funduszy:

Planowane działania:

- kreowanie nowych kierunków działań i aktywności systemu Funduszy, elastycznego i szybkiego reagowania na pojawiające się, nieprzewidywane wcześniej szanse rozwojowe, tj. możliwość obsługi nowych środków z Unii Europejskiej lub ewentualnych nowych zobowiązań wieloletnich; realizacja przez system Funduszy Projektu Doradztwa Energetycznego;
- udział w inicjatywach Komisji Europejskiej i innych krajów, które przyczyniają się do wymiany wiedzy, informacji i dobrych praktyk, a także tworzenia nowych rozwiązań prawnych;
- rozwijanie kompetencji systemu Funduszy oraz budowanie elastycznych procedur i rozwiązań umożliwiających aktywne reagowanie na zmiany, a przede wszystkim na nieprzewidywane szanse rozwoju;
- wspieranie rozwoju innowacji w obszarze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w tym w szczególności rozwiązań na rzecz transformacji niskoemisyjnej oraz transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym;
- stworzenie spójnego systemu monitorowania efektów środowiskowych inwestycji wspieranych przez fundusze ochrony środowiska.

27. OCENA FUNKCJONOWANIA STRATEGII 2021-2024

W celu oceny postępu wdrażania Strategii prowadzony raz do roku będzie monitoring. Jego wyniki będą przekazywane Radzie Nadzorczej podczas posiedzenia, na którym będzie zatwierdzane roczne Sprawozdanie Zarządu z działalności WFOŚiGW w Łodzi.

LITERATURA

1. Polityka Ekologiczna Państwa 2030.
2. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku.
3. Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030. Założenia i cele oraz polityki i działania, Ministerstwo Aktywów Państwowych.
4. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020).
5. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030).
6. Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024.
7. Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2030 – projekt, listopad 2019 r.
8. Ewaluacja ex-ante projektu Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.
9. Regionalna Strategia Innowacji dla województwa łódzkiego „LORIS 2030”.
10. Planu gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2019-2025 z uwzględnieniem lat 2026-2031 – projekt, lipiec 2020.
11. Kompleksowy raport o stanie środowiska w województwie łódzkim za lata 2013–2015 - WIOŚ w Łodzi, 2016 r.
12. GIOŚ - Stan Środowiska w Polsce Raport 2018.
13. Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim, WIOŚ w Łodzi, 2018 r.
14. Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim, WIOŚ w Łodzi, 2017 r.
15. Mały Rocznik Statystyczny Polski 2020.
16. Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego 2019.
17. Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2019.
18. Rocznik statystyczny Ważniejsze dane o województwach i regionach 2019.
19. GUS - Warunki życia ludności w województwie łódzkim 2020.
20. GUS - Rolnictwo w województwie łódzkim w 2019 r.
21. GUS - Województwo łódzkie w liczbach 2019.
22. GUS - Województwo Łódzkie 2019 - podregiony, powiaty, gminy.
23. GUS - Ochrona środowiska w 2019 r.
24. GUS - Rocznik Statystyczny Województw 2019.
25. GUS - Transport w woj. łódzkim 2018 r.
26. GUS - Wskaźniki zielonej gospodarki w Polsce 2019.
27. Działania Ratowniczo-gaśnicze na obszarze województwa łódzkiego w 2019 roku.
28. Kolej w województwach wykorzystanie i polityka transportowa Urząd Transport Kolejowego 2019.
29. Działania Ratowniczo-gaśnicze na obszarze województwa łódzkiego w 2019 roku.
30. PGW Wody Polskie – „Działania przeciwsuszowe Wód Polskich w województwie łódzkim” – www.wody.gov.pl
31. www.Wody.gov.pl
32. www.klimada.mos.gov.pl/
33. www.gios.gov.pl › images › pms › raporty › LODZKIE

ZAŁĄCZNIKI

1. Tabela wskaźników ekologicznych na lata 2017-2020, realizacja na 31.12.2019 r.
2. Wskaźniki realizacji Strategii 2021-2024, cele środowiskowe merytoryczne.

AUTORZY

Aleksandra Majchrzak-Pilarczyk,
Dorota Linowiecka,
Małgorzata Skupińska,
Ewa Gregorek,
Aleksandra Ślisińska-Owczarek,
Agnieszka Podstolska

oraz

Dominika Jeżewska-Zajdel, Tomasz Cechowski, Marzena Ciechulska.

Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE